

Achtergronddocument

**Verantwoordingsonderzoek
bij het Ministerie van
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport 2011 (XVI)**

16 mei 2012

Algemene Rekenkamer
Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag

070 - 3424344
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

Inhoud

1	Over dit onderzoek	1
2	Beleidsinformatie	2
2.1	Beschikbaarheid van beleidsinformatie	2
2.1.1	Maatschappelijke ondersteuning	2
2.1.2	Sport	5
2.2	Oordeel over de totstandkoming van de beleidsinformatie	8
2.3	Financieel Beeld Zorg	9
3	Bedrijfsvoering	14
3.1	Oordeel over bedrijfsvoering	14
3.1.1	Onvolkomenheid subsidiebeheer	15
3.1.2	Onvolkomenheid inkoopbeheer kerndepartement	17
3.1.3	Onvolkomenheid inkoopbeheer RIVM	18
3.1.4	Onvolkomenheid informatiebeveiliging	19
3.1.5	Onvolkomenheid toezicht op kwaliteit indicatiestellingen CIZ	20
3.2	Overzicht bedrijfsvoering	21
3.2.1	Overgang naar nieuw financieel administratiesysteem	23
3.2.2	Gegevensaanlevering eigenbijdragenregelingen	24
3.2.3	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten	26
3.2.4	Zicht op vertrouwensfuncties	27
3.2.5	Ontwikkelingen zorgvastgoed	27
3.2.6	Afwikkeling begroting 2011 Jeugd en Gezin	29
3.3	Ontwikkeling bedrijfsvoering	29
3.4	Oordeel over totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering	32
4	Financiële informatie	33
4.1	Oordeel over financiële informatie	33
4.2	Overzicht per begrotingsartikel	36
5	Reactie minister van VWS en nawoord Algemene Rekenkamer	38
5.1	Reactie minister van VWS	38
5.2	Nawoord Algemene Rekenkamer	47

Audit Actielijst	49
Onderzochte prestatie-indicatoren	54
Overzicht fouten en onzekerheden in de financiële informatie in het jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS	55
Afkortingen	62
Literatuur	63

1 Over dit onderzoek

1

In deze rapportage presenteren wij de resultaten van ons verantwoordingsonderzoek naar het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en naar de bedrijfsvoering van dit ministerie in 2011. Dit is een uitgebreide versie van onze rapportage, een beknopte versie van de rapportage over dit onderzoek hebben wij op 16 mei 2012 naar de Tweede Kamer gestuurd (Algemene Rekenkamer, 2012).

Leeswijzer

In ons verantwoordingsonderzoek kijken we naar:

- de beleidsinformatie in het jaarverslag (hoofdstuk 2);
- de bedrijfsvoering en de informatie daarover in het jaarverslag (hoofdstuk 3);
- de financiële informatie in het jaarverslag (hoofdstuk 4).

De reactie van de minister en ons nawoord daarbij staan in hoofdstuk 5.

2 Beleidsinformatie

2

2.1 Beschikbaarheid van beleidsinformatie

In het jaarverslag verantwoordt een minister zich over de kosten van beleidsprestaties en de daarmee bereikte resultaten. Bij twee artikelen hebben wij onderzocht in hoeverre dat is geslaagd: 'Maatschappelijke ondersteuning' (artikel 44) en 'Sport' (artikel 46). In het bijzonder hebben wij gekeken naar de beschikbaarheid van relevante informatie en de kwaliteit daarvan.

Het jaarverslag 2011 bevat weinig beleidsinformatie. Enerzijds komt dit doordat het is opgesteld volgens de systematiek van het Experiment verbetering verantwoording en begroting.¹ Anderzijds is een groot gedeelte van het maatschappelijke ondersteuningsbeleid de afgelopen jaren gedecentraliseerd naar gemeenten. De minister blijft echter wel verantwoordelijk voor de werking van het systeem van decentrale uitvoering en daarmee ook voor wat het beleid oplevert.

2.1.1 Maatschappelijke ondersteuning

Van artikel 44 «Maatschappelijke ondersteuning» hebben we de volgende doelstellingen onderzocht:

- burgers met beperkingen kunnen gebruikmaken van (algemene) voorzieningen en professionele ondersteuning (€ 66,5 miljoen);
- burgers met (psycho)sociale problemen kunnen gebruikmaken van tijdelijke ondersteuning (€ 5,4 miljoen).

Het beleid van de minister is erop gericht alle burgers in de samenleving te laten participeren. Zij zet daarbij in op het bieden van ondersteuning aan burgers met een beperking of (psycho)sociale problemen. Dit doet zij onder andere door middel van de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) (€ 1,5 miljard in 2011). De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo.

---

¹ Het beleidsinhoudelijke deel van het jaarverslag over 2011 (het zogenoemde beleidsverslag) is daarbij een spiegel van de beleidsagenda uit de begroting voor 2011. De artikelen zelf bevatten geen beleidsmatige informatie.

Welke informatie hadden wij in het jaarverslag verwacht?

Wij zouden, kijkend naar de doelstellingen van het beleid, informatie verwachten over:

- de uitgegeven middelen om burgers met beperkingen en burgers met (psycho)sociale problemen ondersteuning te bieden;
- de geleverde prestaties, met name op het gebied van Valys-vervoer en opvang voor specifieke groepen;
- de effecten van het beleid, met name de participatie van burgers met beperkingen en burgers met (psycho)sociale problemen in de samenleving;
- de toegankelijkheid van maatschappelijke ondersteuning;
- de onderwerpen opgenomen in de beleidsagenda van de begroting 2011 (de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling) en de beleidsprioriteiten van de nieuwe bewindspersoon (aanpak zwerfjongeren, misbruik in afhankelijkheidsrelaties, ouderenmishandeling).

Het jaarverslag 2011 geeft in grote lijnen inzicht in de middelen die de minister heeft begroot voor en uitgegeven aan verschillende instrumenten. Daarbij wordt een toelichting gegeven op de meeste mutaties ten opzichte van de begroting. Ook wordt in het jaarverslag informatie gegeven over de ingezette acties op de beleidsprioriteiten van de nieuwe bewindspersoon, namelijk de aanpak van de zwerfjongerenproblematiek, het misbruik in afhankelijkheidsrelaties en ouderenmishandeling.

Wat staat erover in het jaarverslag? ²	Wat is de kwaliteit daarvan?
<p>Informatie over prestaties die de minister heeft geleverd, bijvoorbeeld over het gebruik van Valys-taxivervoer in 2011. In 2011 waren er 355 204 Valys-pashouders (15% meer dan in 2010), waarvan 48,8% daadwerkelijk gebruikmaakte van Valys-vervoer. De klanttevredenheid over Valys in 2011 was 8,7 (streefwaarde was >8,6). Het jaarverslag bevat ook een verwijzing naar het wetsvoorstel wijziging Wmo, het wetsvoorstel Verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de gemaakte bestuursafspraken in 2011 en het afgesloten plan van aanpak Maatschappelijke opvang tweede fase.</p>	<p>Dit is relevante informatie over wat de minister met de uitgegeven gelden heeft gedaan.</p>
<p>Uit de gepresenteerde participatie-indexcijfers in het jaarverslag blijkt dat de participatie van mensen met een lichamelijke beperking niet is verbeterd sinds de invoering van de Wmo (105 in 2007; 104 in 2010). Ook de participatie van mensen met een verstandelijke beperking is volgens het jaarverslag over het algemeen gelijk gebleven (er worden geen cijfers genoemd).</p>	<p>Om de cijfers goed te kunnen interpreteren is het belangrijk om te weten wat de gewenste participatie door de doelgroep is. Deze informatie staat niet in het jaarverslag, maar is wel beschikbaar. Uit de participatiemonitor van het Nivel (2011) blijkt dat een substantieel deel van de mensen met een lichamelijke beperking meer zou willen participeren.³ Zij willen bijvoorbeeld betaald werk doen (37% van de mensen onder de veertig jaar die nu geen betaald werk doen) of vaker ergens naartoe gaan (23%).⁴ Uit een onderzoek van november 2011 over de effecten van de Wmo blijkt dat deze doelgroep de op een na laagste participatiescore heeft en de hoogste eenzaamheidsscore (SGBO/BMC, 2011).⁵</p>
<p>Het percentage 65-plussers dat extramuraal woont.</p>	<p>Deze informatie is minder relevant om het succes van het ondersteuningsbeleid voor mensen met beperkingen te beoordelen, omdat we niet weten hoeveel 65-plussers beperkingen hebben en dankzij ondersteuning thuis zijn blijven wonen.</p>

² Wij concentreren ons hier op de informatie die strookt met wat wij in het jaarverslag verwachten aan te treffen. Dit is dus geen uitputtende opsomming van de informatie in het jaarverslag.

³ Meulenkamp, T. et al. (2011). *Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen. Rapportage participatiemonitor 2011*. Utrecht: Nivel.

⁴ Wij hebben geen onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van deze informatie.

⁵ Beek, W. van, et al. (2011). *Participatie in beeld. Wie is kwetsbaar en wat belemmert kwetsbare doelgroepen in meedoen?* Den Haag: SGBO

Welke informatie ontbreekt?	Wat is er bekend? ⁶
Informatie over participatie van burgers met (psycho)sociale problemen. Het gaat hier om cliënten van de maatschappelijke opvang, de opvang van vrouwen en slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties.	Over de participatie van cliënten van de maatschappelijke opvang is wel informatie bekend, behalve over zwerfjongeren. ⁷ Zwerfjongeren worden vanaf 2012 gemonitord. Over de participatie van cliënten in de opvang van vrouwen en slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties is geen informatie bekend.
Informatie over de toegankelijkheid van maatschappelijke ondersteuning. Er wordt ook niet verwezen naar informatie elders.	De toegankelijkheid van specifieke voorzieningen in het kader van de WMO is volgens mensen met een beperking nog niet helemaal in orde, ook al denken de bij het beleid betrokken partijen van wel (bron: SCP, 2010). ⁸ Een voorbeeld van de toegankelijkheid van algemene voorzieningen is het volgende. Voor ruim drie op de tien mensen met een ernstige lichamelijke beperking zijn openbare gebouwen onvoldoende toegankelijk. ⁹

2.1.2 Sport

Van artikel 46 «Sport» hebben we de volgende doelstellingen onderzocht:

- Via de sport ontmoeten mensen elkaar, doen mensen mee aan maatschappelijke activiteiten en gaan mensen respectvol met elkaar om (€ 45,9 miljoen).
- De topsport in Nederland staat symbool voor ambitie, is een bron van ontspanning en draagt bij aan ons nationale imago in binnen- en buitenland (€ 36,3 miljoen).

---

⁵ Bij wijze van voorbeeld laten wij hier zien wat voor informatie wij over dit onderwerp hebben kunnen vinden. Wij benadrukken dat dit geen compleet overzicht is van informatie die over dit onderwerp beschikbaar is.

⁶ Bij wijze van voorbeeld laten wij hier zien wat voor informatie wij over dit onderwerp hebben kunnen vinden. Wij benadrukken dat dit geen compleet overzicht is van informatie die over dit onderwerp beschikbaar is.

⁷ Tuynman, M. et. Al. (2011) *Monitor Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang. Rapportage 2010: Amstertam, Rotterdam, Den haag en Utrecht*. Utrecht: Trimbos-instituut.

⁸ Klerk, M. de, et al. (2010). *Op weg naar de Wmo. Evaluatie van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007-2009*. Den Haag: SCP.

⁹ Meulenkamp, T. et al. (2011). *Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen. Rapportage participatiemonitor 2011*. Utrecht: Nivel.

Wij hebben geen onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van deze informatie.

Welke informatie hadden wij in het jaarverslag verwacht?

6

Wij zouden, kijkend naar de doelstellingen van het beleid, informatie verwachten over:

- de uitgegeven middelen om de sportdoelstellingen te halen;
- de geleverde prestaties (het aantal gerealiseerde combinatiefunctionarissen, gesubsidieerde coaches en talenten, gerealiseerde topsportaccommodaties, georganiseerde evenementen enzovoort);
- de gerealiseerde effecten (het aantal mensen dat elkaar via sport ontmoet, meedoet aan de samenleving en respectvol met elkaar omgaat; de mate waarin de topsport in Nederland symbool staat voor ambitie, een bron van ontspanning is en bijdraagt aan ons nationale imago in binnen- en buitenland);
- de onderwerpen opgenomen in de beleidsagenda van de begroting 2011 (Olympisch plan 2028 en de procedure om te komen tot een besluit over de kandidaatstellingsprocedure voor de Olympische Spelen in 2028) en de beleidsprioriteiten van de nieuwe bewindspersoon (sport en bewegen in de buurt, werken aan een veiliger sportklimaat en uitblinken in sport).

Het Jaarverslag 2011 geeft in grote lijnen inzicht in de middelen die de minister heeft begroot en besteed aan verschillende instrumenten en er wordt een toelichting gegeven op de meeste mutaties ten opzichte van de begroting.

In het beleidsverslag wordt ook weergegeven wat de belangrijkste acties zijn die de minister heeft ingezet op de door haar benoemde drie prioriteiten: sport en bewegen in de buurt, werken aan een veiliger sportklimaat en uitblinken in sport.

Wat staat erover in het jaarverslag? ¹⁰	Wat is de kwaliteit daarvan?
Het percentage van de Nederlandse bevolking dat lid is van een sportvereniging (34% in 2007) en het percentage van de Nederlandse bevolking dat als vrijwilliger in de sport actief is (10% in 2007).	Deze informatie zegt iets over het aantal mensen dat elkaar via sport ontmoet en het aantal mensen dat via de sport mee doet aan maatschappelijke activiteiten. De opgenomen cijfers zijn echter gedateerd.

¹⁰ Wij concentreren ons hier op de informatie die strookt met wat wij in het jaarverslag verwachten aan te treffen. Dit is dus geen uitputtende opsomming van de informatie in het jaarverslag.

Welke informatie ontbreekt?	Wat is er bekend? ¹¹
Informatie over gerealiseerde prestaties (aantal combinatiefunctionarissen, gesubsidieerde coaches, gerealiseerde topsportaccomodaties enzovoort).	De Tweede Kamer is wel buiten de begrotingscyclus om geïnformeerd over de geleverde prestaties in de periode van 2006-2010 in de <i>beleidsdoorlichting Sport</i> van het Mulier-instituut (2011), ¹² maar niet over geleverde prestaties in 2011.
Informatie over het aantal mensen dat via sport respectvol met elkaar omgaat. Er wordt ook niet verwezen naar informatie elders.	Wij hebben geen voorbeeld kunnen vinden van informatie die bij het departement bekend is maar niet in het jaarverslag staat.
Informatie over de bijdrage van de topsport aan ons nationale imago in binnen- en buitenland. Er wordt ook niet verwezen naar informatie elders.	Over de bijdrage van sport aan ons nationale imago is volgens de <i>beleidsdoorlichting Sport</i> (Mulier-instituut, 2011) wel wetenschappelijk onderzoek beschikbaar, waarin geconcludeerd wordt dat trots en verbondenheid door sport weinig variëren met de prestaties van Nederlandse sporters. ¹³
Informatie over onderwerpen beleidsagenda begroting 2011 (Olympisch plan 2028 en de procedure om te komen tot een besluit over de kandidaatstellingsprocedure voor de Olympische Spelen in 2028).	De Tweede Kamer is met de beleidsbrief <i>Toekomstig sportbeleid</i> in mei 2011 wel geïnformeerd over deze onderwerpen. Ook heeft de Kamer in 2011 een draagvlakmeting Olympische Spelen 2028 ontvangen, evenals een rapport over de Olympische hoofdstructuur en een verkenning naar de maatschappelijke kosten en baten van de Olympische en Paralympische spelen 2028. De Tweede Kamer heeft op 27 maart 2012 gedebatteerd over de informatievoorziening aan de Tweede Kamer over de Olympische spelen 2028 .

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen?

Artikel 44 «Maatschappelijke ondersteuning» zal in de begroting voor 2013 worden samengevoegd met artikel 43 «Langdurige zorg». Vanaf 2013 wil de minister van VWS in de begroting meer nadruk leggen op de verantwoording over de middelen die ze uitgeeft op basis van haar directe verantwoordelijkheid. In de beleidsagenda en het beleidsverslag zal de minister nog wel het totaalbeeld op het beleidsterrein schetsen. Omdat de minister ook verantwoordelijk blijft voor de werking van het systeem dat is opgezet om decentraal maatschappelijk ondersteuningsbeleid te voeren, vinden wij dat de minister zich ook moet blijven verantwoorden over de toegankelijkheid en effecten van het maatschappelijke

¹¹ Bij wijze van voorbeeld laten wij hier zien wat voor informatie wij over dit onderwerp hebben kunnen vinden. Wij benadrukken dat dit geen compleet overzicht is van informatie die over dit onderwerp beschikbaar is.

¹² Breedveld, K. et al. (2011) *Beleidsdoorlichting Sport*. Den Bosch: W.J.H. Mulier Instituut.

¹³ Wij hebben geen onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van deze informatie.

ondersteuningsbeleid. In de begroting voor 2012 is het sportartikel al vormgegeven volgens de principes van Verantwoord begroten. De doelstellingen op sportgebied zijn daarin meer toegespitst op de beoogde prestaties van de minister.

8

2.2 Oordeel over de totstandkoming van de beleidsinformatie

Voor ons oordeel hebben wij dit jaar 18 van de 66 prestatie-indicatoren (zie bijlage in uitgebreide rapportage op www.rekenkamer.nl) uit het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS onderzocht op deugdelijke totstandkoming en het voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften. Een prestatie-indicator is deugdelijk tot stand gekomen als het totstandkomingsproces ordelijk en controleerbaar is, de risico's op onbetrouwbare informatie zijn afgedekt en de indicator eenduidig is. Dat betekent niet dat de realisatiewaarde ook juist is (klopt), maar wel dat de belangrijkste risico's daarvoor zijn afgedekt. Aan de andere kant betekent een niet-deugdelijke totstandkoming ook niet altijd dat de realisatiewaarde onjuist is.

Oordeel

De onderzochte prestatie-indicatoren zijn deugdelijk tot stand gekomen en voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften, met uitzondering van:

- de prestatie-indicator 'Percentage deelname aan Rijksvaccinatieprogramma', uit artikel 41, omdat niet alle risico's in het totstandkomingsproces toereikend zijn afgedekt;
- de prestatie-indicator 'Het aantal ziekenhuizen dat op de thema's van het programma "Voorkom schade, werk veilig" participeert of aantoonbaar vergelijkbare initiatieven ontplooit' uit artikel 42, omdat niet alle risico's in het totstandkomingsproces toereikend zijn afgedekt en de indicator niet eenduidig is;
- de prestatie-indicatoren over het percentage Nederlanders 'dat minimaal twaalf keer per jaar aan sport doet', 'dat lid is van een sportvereniging' en 'dat als vrijwilliger in de sport actief is' uit artikel 46, omdat de toelichting bij deze indicatoren onjuist is.

Toelichting

Hieronder lichten wij de uitgezonderde prestatie-indicatoren toe.

De indicator 'Percentage deelname aan Rijksvaccinatieprogramma', behorende bij artikel 41, is niet deugdelijk tot stand gekomen, omdat niet alle risico's in het totstandkomingsproces volledig zijn afgedekt. Met het

RIVM zijn geen afspraken gemaakt over de kwaliteit van de aan te leveren informatie. De aangeleverde informatie wordt ook niet nader gecontroleerd.

9

De indicator 'Het aantal ziekenhuizen dat op de thema's van het programma "Voorkom schade, werk veilig" participeert of aantoonbaar vergelijkbare initiatieven ontplooit', behorende bij artikel 42, is niet deugdelijk tot stand gekomen, omdat niet alle risico's volledig zijn afgedekt. Zo zijn geen afspraken gemaakt met de certificerende instanties over onder andere de criteria die gebruikt worden om ziekenhuizen te beoordelen. De indicator is ook niet eenduidig. De streefwaarde wordt uitgedrukt in een percentage, terwijl de realisatiewaarde een absoluut getal is.

De prestatie-indicatoren over het percentage Nederlanders 'dat minimaal twaalf keer per jaar aan sport doet', 'dat lid is van een sportvereniging' en 'dat als vrijwilliger in de sport actief is' uit artikel 46 voldoen niet aan de verslaggevingsvoorschriften, omdat de toelichting bij deze indicatoren onjuist is. Er wordt in de toelichting gesuggereerd dat het onderzoek over 2011 wel heeft plaatsgevonden, maar de realisatiewaarden over 2011 nog niet beschikbaar zijn. Het onderzoek over 2011 heeft echter niet plaatsgevonden en er zullen dus ook geen realisatiewaarden over 2011 zijn.

2.3 Financieel Beeld Zorg

Begroting 2011

Hoewel de minister van VWS verantwoordelijk is voor de betaalbaarheid van de zorg, staan in de VWS-begroting voor 2011 geen specifieke doelstellingen voor beheersing van de zorguitgaven. Wel staat in de begroting dat er meer aandacht moet komen "voor de (collectieve) betaalbaarheid, door zo snel mogelijke introductie van een serieus geprikkelde en geïnstrumenteerde countervailing power aan de vraagzijde". Wat dit precies inhoudt en wanneer het wordt ingevoerd, wordt niet vermeld. Het beleid ter beheersing van de zorguitgaven heeft als algemene doelstelling om de totaliteit van de zorguitgaven binnen de norm te houden, dat wil zeggen binnen het Budgettair Kader Zorg (BKZ). In de begroting 2011 is het BKZ begroot op € 59.431 miljoen.¹⁴

---

¹⁴ In de suppletoire begrotingen uiteindelijk opgehoogd tot € 59.780 miljoen.

Wanneer het BKZ wordt overschreden (of wanneer dit dreigt te gebeuren), moet de minister tijdig de juiste compenserende maatregelen nemen om een beheerste ontwikkeling van de zorguitgaven te waarborgen.¹⁵ Hiertoe dient de minister te beschikken over tijdige, actuele, complete en overzichtelijke informatie over de zorguitgaven. Deze informatie moet de minister vervolgens opnemen in haar jaarverslag, opdat de Tweede Kamer kan toetsen of de minister haar verantwoordelijkheid voor de betaalbaarheid van de zorg waarmaakt.

10

Uitgavenbeheersing in de zorg

De Algemene Rekenkamer heeft op 3 november 2011 het rapport *Uitgavenbeheersing in de zorg* uitgebracht. De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek zijn:

1. Er is onvoldoende evenwicht tussen inkomsten en uitgaven. De zorguitgaven worden structureel overschreden. Deze overschrijdingen worden niet volledig in de eigen sector gecompenseerd. De AWBZ bevat een oplopend tekort dat gedekt wordt met leningen uit de schatkist.
2. De effectiviteit van de mogelijkheden om uitgaven te beheersen is gebrekkig. Instrumenten om de zorguitgaven te beheersen zijn onvoldoende effectief en soms niet in overeenstemming met de sturingsfilosofie. De minister van VWS werkt met twee ramingen tegelijk, waardoor het proces van aansluiting tussen raming en daadwerkelijke uitgaven niet transparant is.
3. De effectiviteit van compenserende maatregelen is onbekend. Ingrijpen op basis van concrete tegenvallers vindt in de praktijk vertraagd plaats met weinig zicht op de achterliggende oorzaken. Er is weinig zicht op de effectiviteit van de compenserende maatregelen.
4. De informatievoorziening is regelmatig niet actueel en onduidelijk, waardoor tijdig bijsturen moeilijk is. Definitieve cijfers over de zorguitgaven worden niet gepubliceerd. De informatievoorziening aan de Tweede Kamer schiet tekort wat actualiteit, tijdigheid, eenduidigheid en transparantie betreft.

Jaarverslag 2011

Prestaties: realisatie Budgettair Kader Zorg

Het jaarverslag 2011 van de minister van VWS gaat niet in op de in de begroting aangekondigde "introductie van serieus geprikkelde en geïnstrumenteerde countervailing power aan de vraagzijde".

Uit het Financieel Beeld Zorg (FBZ), een bijlage bij het jaarverslag 2011, blijkt dat het niet is gelukt om de zorguitgaven binnen het BKZ-kader te houden. Het BKZ is in 2011 (wederom) fors overschreden: de (netto) realisatie bedroeg € 61.815 miljoen. Dit betekent een overschrijding van € 2.035 miljoen. Een groot deel van de overschrijding (€ 795 miljoen) werd pas na de Najaarsnota 2011 bekend. Op dat moment kon de minister vrijwel geen maatregelen meer treffen anders dan het opleggen

¹⁵ Financiën (2010). *Startnota*. Brief aan de Tweede Kamer van de minister van Financiën. Kenmerk BZ/2010/797. Den Haag: Directie Begrotingszaken.

van kortingen in komende begrotingsjaren waarmee de (eerdere) overschrijding wordt gecompenseerd. Dit onderstreept het belang van tijdige en actuele informatie over mogelijke mee- en tegenvallers. Realisatiecijfers blijken soms jaren later nog de werkelijke zorguitgaven te kunnen beïnvloeden. Ook de overschrijding in 2011, zoals gemeld in het FBZ, is nog niet stabiel.

11

Voor het begrotings- en verantwoordingsproces is dit een onwenselijke situatie. Immers, de beschikbaarheid van tijdige, actuele informatie is cruciaal voor de minister om de zorguitgaven te kunnen beheersen en zo nodig bij te kunnen sturen.

Uit de toelichting bij het FBZ blijkt dat het grootste deel van de overschrijding uit 2011, namelijk € 1.562 miljoen, voortvloeit uit de ; 'actualisering' van de zorguitgaven. Het andere deel van de overschrijding is het gevolg van onder meer loon- en prijsbijstellingen en besparingsverliezen (dit zijn verliezen die ontstaan wanneer maatregelen die bedoeld zijn ter compensatie van eerdere overschrijdingen, minder opbrengen dan begroot).

We vinden dat de toelichting bij het FBZ aan kwaliteit zou winnen wanneer daarin ook zou worden ingegaan op de achterliggende oorzaken van tegenvallers.

Oorzaken van tegenvallers: toelichting vereist

De VWS-begroting voor 2011 ging uit van een korting voor ziekenhuizen van € 549 miljoen (gelijk aan de overschrijding van 2010). In oktober 2010 bleek dat dit bedrag met € 235 miljoen zou moeten worden verlaagd. Wij vinden de toelichting inzichtelijker als de minister in de toelichting bij het FBZ ook zou ingaan op de oorzaken hiervan: waarom kon er minder worden gekort?

Prestaties: realisatie informatie over zorguitgaven

Zowel de Tweede Kamer als de Algemene Rekenkamer hebben in 2011 aandacht gevraagd voor de actualiteit, volledigheid en overzichtelijkheid van (de informatie over) zorguitgaven:

- motie-Van der Veen van 9 juni 2011;¹⁶
- rapport *Uitgavenbeheersing in de zorg* van 3 november 2011.¹⁷

¹⁶ Motie van het lid Van der Veen, voorgesteld tijdens het wetgevingsoverleg van 9 juni 2011. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 710 XVI, nr. 7. De strekking van de motie luidt dat het jaarverslag van VWS meer inzicht moet bieden in de koppeling van ramingen, vraag, aanbod en beleid en dat een analyse gemaakt moet worden van kosten, baten, overschrijdingen, meevallers, tegenvallers, besparingsverliezen, volume- en prijsontwikkelingen.

¹⁷ Algemene Rekenkamer (2011). Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 060, nr. 2. Den Haag: Sdu.

De minister heeft juni 2011 aangegeven dat ook (ook) zij van mening is dat de informatie over zorguitgaven moet worden verbeterd en versneld.¹⁸ Hiertoe heeft de minister een gezamenlijke Taskforce van VWS en Financiën ingesteld die haar hierover zal adviseren. De minister heeft toegezegd de motie-Van der Veen voortvarend te zullen oppakken.

12

Bij het Kamerdebat over de VWS-begroting voor 2012 heeft de minister laten weten dat zij hoge prioriteit geeft aan verbetering van de informatievoorziening. "Transparantie is de beste garantie voor het realiseren van doelmatigheid". Zij kwalificeerde de huidige informatievoorziening als "waardeloos en onvoldoende". Zij zegde toe om – met de invoering van 'Verantwoord begroten' – nog een aantal wijzigingen door te voeren.¹⁹

Aandachtspunten

Op basis van de informatie in het jaarverslag 2011 stellen we vast dat de minister van mening is dat de motie-Van der Veen (gericht op verbetering van de informatievoorziening) is uitgevoerd. Wij vinden dat sprake is van vooruitgang, maar zien ook nog mogelijkheden voor verdere verbetering van de informatie over zorguitgaven. In het jaarverslag staan meer toelichtende beschrijvingen en cijfers maar er kan winst worden geboekt door meer inzicht te bieden in de achterliggende oorzaken van met name mee- en tegenvallers. Daarnaast leiden meer cijfers en toelichtingen niet automatisch tot meer transparantie.

Een stap vooruit is de opname van een tabel waarin de aansluiting en de verschillen tussen de cijfers van VWS en het College voor Zorgverzekeringen (CVZ) over het zorgverzekeringsfonds worden weergegeven en verklaard.

Een belangrijke voorwaarde voor meer inzicht in en transparantie over de zorguitgaven is de tijdige beschikbaarheid van juiste en actuele informatie. Op dit punt is naar onze mening nog winst te behalen.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de toezeggingen die de minister van VWS deed naar aanleiding van de motie-Van der Veen en naar aanleiding van ons rapport *Uitgavenbeheersing in de zorg*.

---

¹⁸ Jaarverslag en Slotwet Ministerie van VWS 2010, 32710 XVI, nr. 11.

¹⁹ VWS (2011a) *Begroting Ministerie van VWS 2012, Internetbijlage 2 Moties en Toezeggingen*.
<http://ikregeer.nl/documenten/blg-129976>

Motie-Van der Veen	Toezegging minister van VWS²⁰	Wijzigingen in FBZ
Tweede Kamer verzoekt minister om een meer inzichtelijk jaarverslag waarmee beter inzicht komt in de koppeling van ramingen, vraag, aanbod en beleid.	Beschrijving van de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van vraag, aanbod en beleid in de omvangrijkste zorgsectoren.	Het FBZ bevat net als vorig jaar een koppeling van maatregelen met de sectoren en een toelichting. De informatie zou nog inzicht kunnen bieden in vraag en aanbod, anders dan alleen door een korte toelichting op de volumeontwikkeling.
Tweede Kamer verzoekt minister om een analyse van kosten en baten.	Rapportage over netto- en bruto BKZ-uitgaven, de ontvangsten en eigen betalingen.	Het FBZ bevat een rapportage zoals toegezegd. De informatiewaarde van de rapportage zou nog kunnen worden verbeterd door een analyse van de kosten en baten op te nemen.
Tweede Kamer verzoekt minister om een analyse van overschrijdingen, meevallers, tegenvallers en besparingsverliezen.	Toezegging om meer toelichtingen op te nemen bij de uitgavenmutaties.	De toelichtingen zijn verbeterd. De kwaliteit zou kunnen worden vergroot als hierin ook wordt ingegaan op achterliggende oorzaken van de mutaties.
Tweede Kamer verzoekt minister om een analyse van volume- en prijsontwikkelingen.	-	Het jaarverslag bevat cijfers over en beschrijvingen van volume-, nominale en technische ontwikkelingen. Ook hiervan vinden we dat analyses van achterliggende oorzaken de informatiewaarde zou vergroten.
Aanbevelingen Algemene Rekenkamer	Toezegging minister van VWS	Wijzigingen in FBZ
Zorg voor tijdige, actuele, complete en overzichtelijke informatie over zorguitgaven zodat tijdig kan worden bijgestuurd en zodat de informatiepositie van de Tweede Kamer wordt verbeterd.	Er is een taskforce opgericht die zich onder meer wijdt aan verbetering van de informatie over zorguitgaven, bijvoorbeeld door de DBC-schade niet toe te rekenen aan het jaar van openen, maar aan het jaar van sluiten (van de DBC). ²¹	De resultaten van de taskforce worden verwacht voor de zomer. Hierdoor zijn mogelijke verbeteringen die hieruit voortvloeien (nog) niet zichtbaar in het FBZ 2011.
Leg verantwoording af over de definitieve realisatiecijfers van de zorguitgaven die onder het BKZ vallen.	Opbouw van een historische reeks.	Er zijn historische reeksen opgenomen maar definitieve realisatiecijfers zijn er nog niet.

²⁰ Zoals verwoord in een brief van de minister van VWS d.d. 28 november 2011 over de uitvoering van de motie-Van der Veen (Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 000 XVI, nr. 88).

²¹ VWS (2011). *Invoering Diagnose Behandel Combinaties (DBC's); Notitie over de verbeteringen van de financiële informatievoorziening cure en care*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 000, nr. 88. Den Haag: Sdu.

3 Bedrijfsvoering

14

Dit hoofdstuk gaat over de bedrijfsvoering van het Ministerie van VWS en over de informatie daarover in het jaarverslag. Achtereenvolgens komen aan bod:

- ons oordeel over de bedrijfsvoering (§ 3.1);
- een overzicht van de bedrijfsvoering van het ministerie (§ 3.2);
- ontwikkelingen in de bedrijfsvoering (§ 3.3);
- ons oordeel over de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering (§ 3.4).

3.1 Oordeel over bedrijfsvoering

Oordeel

De onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering van het Ministerie van VWS voldeden in 2011 aan de daaraan te stellen eisen, met uitzondering van:

- Subsidiebeheer SG/pSG sinds 1999
- Subsidiebeheer DG Volksgezondheid sinds 1999
- Subsidiebeheer DG Curatieve Zorg sinds 1999;
- Subsidiebeheer DG Langdurige Zorg sinds 1999;
- Inkoopbeheer kerndepartement sinds 2006;
- Inkoopbeheer Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu sinds in 2011;
- Informatiebeveiliging kerndepartement sinds 2009;
- Informatiebeveiliging agentschap College ter Beoordeling van Geneesmiddelen sinds 2009;
- Informatiebeveiliging Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu sinds 2009;
- Toezicht op kwaliteit indicatiestellingen Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) sinds 2011.

Hieronder lichten we de afzonderlijke onvolkomenheden toe.

3.1.1 Onvolkomenheid subsidiebeheer

15

Het ministerie van VWS heeft sinds 1999 een onvolkomenheid ten aanzien van het subsidiebeheer van VWS. Over 2010 hebben wij deze onvolkomenheid 'ernstig' genoemd en hebben wij bezwaar gemaakt tegen het subsidiebeheer. De minister heeft in reactie hierop een verbeterplan opgesteld. Dit verbeterplan heeft ertoe geleid dat wij ons bezwaar op 3 mei 2011 konden opheffen. Het ministerie heeft het plan uitgevoerd. Wij constateren dat er gedurende 2011 sprake is van een verbetering van de kwaliteit van het subsidiebeheer. Tegelijkertijd constateren wij ook dat er desondanks nog veel fouten zijn gemaakt. Daarom handhaven wij de onvolkomenheid, maar krijgt deze niet meer de kwalificatie 'ernstig'. Dit leidt tot vier onvolkomenheden²² bij:

- het cluster Secretaris eneraal /plaatsvervangend Secretaris Generaal;
- het directoraat-generaal Volksgezondheid (DGV);
- het directoraat-generaal Curatieve Zorg (DGCZ);
- het directoraat-generaal Langdurige Zorg (DGLZ).

Het ministerie is er vanaf april 2011 in geslaagd om het aantal overschrijdingen van de beslistermijnen fors te reduceren. Dit is gelukt door het verscherpte toezicht dat Financieel Economische Zaken (FEZ) als concerncontroller heeft uitgevoerd. FEZ zal dit toezicht in 2012 voortzetten. FEZ heeft ook in samenwerking met de directie Bedrijfsvoering (DBV) trainingen verzorgd aan medewerkers die betrokken zijn bij het subsidieproces. In deze training is onder andere het nieuwe uniform subsidiekader aan de orde geweest. Daarnaast heeft de directie Bedrijfsvoering in het kader van verbijzonderde interne controle drie kwaliteitsmetingen uitgevoerd naar de subsidieverleningen en vaststellingen. Hiermee is de beschikbare managementinformatie over de kwaliteit van het subsidiebeheer toegenomen ten opzichte van 2010. Het ministerie heeft er in 2011 ook voor gezorgd dat het subsidiebeheer meer dan voorheen in de planning- en controlcyclus (P&C-cyclus) is opgenomen, waardoor het onderwerp in verschillende overleggen op de agenda staat.

Ondanks de toegenomen aandacht voor de kwaliteit van het subsidiebeheer en de genoemde verbetermaatregelen zijn er in de praktijk in 2011 nog veel fouten gemaakt. Zo zien wij een lichte toename van het aantal zware tekortkomingen die gepaard gaan met onrechtmatigheden. Voorbeelden hiervan zijn het hanteren van een

---

²² In ons rapport bij het jaarverslag 2010 VWS rapporteerden wij vijf onvolkomenheden subsidiebeheer. Per 1 september 2011 is het cluster DG Jeugd en Maatschappelijke Zorg opgeheven en verdeeld over de resterende clusters.

verkeerde wettelijke grondslag in een subsidieverlening, bevoorschotting zonder een subsidiebeschikking en een onzekerheid over gerealiseerde kosten en baten vanwege gebrekkige verantwoordingsinformatie bij een subsidievaststelling. Nu het ministerie het risico van de termijnoverschrijdingen in voldoende mate beheerst, zijn onvolledigheid van de dossiers en onvoldoende inzicht in de verleningsaanvragen en verantwoordingsinformatie de meest voorkomende fouten over 2011. Deze fouten brengen risico's met zich mee voor de rechtmatigheid, maar ook voor de doelmatigheid van subsidies, omdat bij dergelijke dossiers de effectiviteit moeilijk is vast te stellen.

16

Zoals reeds genoemd, heeft het ministerie stappen gezet in de verbetering in de interne controle door deze uit te breiden met kwaliteitsmetingen (verbijzonderde interne controle) en is er in de P&C-cyclus meer aandacht voor subsidiebeheer gekomen. Desondanks constateren wij dat de reguliere interne controle nog niet optimaal functioneert waardoor niet alle fouten gesignaleerd worden. Ook de Rijksauditdienst (RAD) geeft aan dat de effectiviteit van de interne controle kan toenemen door gerichte aandacht te besteden aan de communicatie en de follow-up op directieniveau. Bij de behandeling van de resultaten van de interne controle (regulier en verbijzonderd) en van de bevindingen van de RAD in de overleggen binnen de P&C-cyclus ontbreekt nog een laatste stap, namelijk: het analyseren van de gemaakte fout en hoe deze fout in de toekomst voorkomen kan worden. FEZ is voornemens om in 2012 aan de genoemde punten aandacht te schenken.

Tot slot gaan wij in op de interne normen die VWS hanteert voor het subsidiebeheer. Vorig jaar hebben wij aangegeven, dat wij de interne doelstelling onvoldoende ambitieus vinden en onvoldoende specifiek om op te kunnen sturen. Wij zijn verheugd dat het ministerie een nieuw intern normenkader heeft ontwikkeld, die vanaf 2012 toegepast zal worden. Met het nieuwe normenkader heeft het ministerie het brede begrip beheer concreet gemaakt door voor de vijf belangrijkste risico's (tijdigheid beslistermijn, volledigheid subsidiedossiers, juiste berekening bedragen, juiste bevoorschotting en juiste wettelijke grondslag) signaalwaarden te benoemen, zodat gedurende het jaar hierop bijgestuurd kan worden indien de waarde overschreden dreigt te worden. Wij moedigen de minister aan om in 2012 de resterende risico's weg te nemen, waarbij wij in het bijzonder aandacht vragen voor de volledigheid en inzichtelijkheid van de subsidiedossiers.

3.1.2 Onvolkomenheid inkoopbeheer kerndepartement

17

Het ministerie van VWS heeft sinds 2006 een onvolkomenheid ten aanzien van het inkoopbeheer. Ook over 2011 handhaven wij deze onvolkomenheid. Ten eerste omdat er voor € 6,5 miljoen rechtmatigheidsfouten zijn gemaakt door het onvoldoende naleven van de Europese aanbestedingsregels. Ten tweede omdat er in 2011 op regelmatige basis fouten in het inkoopbeheer zijn gemaakt, zoals het niet registreren van een contract of het ontbreken van prestatieverklaringen.

Het ministerie heeft in juni 2011 een verbeterplan opgesteld dat in opzet goed aansluit op de door ons over 2010 geconstateerde problemen. Zo zijn er maatregelen genomen om de dossiervorming te verbeteren en is er een set van inkoopindicatoren ontwikkeld om een aantal potentiële inkooprisico's tijdig te signaleren. Ook is FEZ begonnen om het inkoopbeheer in de diverse overlegvormen binnen het ministerie te verankeren in de P&C-cyclus.

De uitvoering van de maatregelen is echter voor een groot deel pas in oktober en november van 2011 van start gegaan en deels is de uitvoering vanwege capaciteitsproblemen naar 2012 doorgeschoven. Zo werd er eind 2011 nog maar in beperkte mate gewerkt met de set inkoopindicatoren om Team Inkoop aan de voorkant te informeren over bij directies op handen zijnde inkooptrajecten die misschien Europees moeten worden aanbesteed. De genoemde maatregelen hebben hierdoor in 2011 nog onvoldoende resultaat opgeleverd.

Net als over 2010 constateren we dat de interne controle rondom het inkoopproces (zowel voor grote als kleine vormen van inkoop) in 2011 nog onvoldoende is. Zo voert het ministerie geen zogenoemde 'spendanalyse' uit. Met een spendanalyse kan het ministerie inzichtelijk krijgen welke (gelijktijdige) inkoopverzoeken er vanuit verschillende budgethouders zijn, die gebundeld zouden moeten worden in het kader van artikel 9 van het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao). Dit artikel schrijft voor dat verschillende opdrachten die inhoudelijk soortgelijk zijn als één opdracht gezien moeten worden. Daarnaast constateren we dat de informatiewaarde van de kwartaalrapportages voor het management met daarin kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over inkoopbeheer nog beperkt is. Hierdoor dragen deze nog onvoldoende bij aan het lerend vermogen van de organisatie om dergelijke fouten in de toekomst te voorkomen.

Ondanks dat de genoemde maatregelen over 2011 nog onvoldoende effect hebben gehad op de kwaliteit van het inkoopbeheer in de praktijk, constateren wij wel dat het ministerie de juiste maatregelen heeft genomen om een verbetering te realiseren. Dit vergt echter tijd.

18

Tot slot constateerden wij vorig jaar dat het ministerie interne regelgeving heeft die toestaat om tot een bedrag van € 2.500,- de opdrachtverlening mondeling te laten plaatsvinden. Deze werkwijze leidt er echter toe dat de bestellingen die niet worden vastgelegd strijdig zijn met artikel 35 van de Comptabiliteitswet 2001 (CW 2001). Dit artikel stelt dat het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen met een geldelijk belang op een wijze geschiedt, die voldoende duidelijk de plichten en rechten van de betrokken partijen bewijsbaar vastlegt en controleerbaar is. Dit impliceert dat alle bestellingen moeten zijn vastgelegd. FEZ heeft de directies van het ministerie in een brief van juli 2011 gevraagd om mondelinge bestellingen wel vast te leggen. FEZ heeft er echter geen zicht op of de directies dat ook in voldoende mate doen. Wij merken dit, net als over 2010, aan als een tekortkoming in het financieel beheer.

3.1.3 Onvolkomenheid inkoopbeheer RIVM

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft gedurende een groot deel van 2011 geen inkoopanalyse uitgevoerd vanwege automatiseringsproblemen. Het RIVM heeft enkele beheersmaatregelen opgenomen in het inkoopproces, maar geen interne controle uitgevoerd die vaststelt dat de inkoopprocedures worden nageleefd. In 2011 was het contractregister niet op orde en hebben wij geconstateerd dat niet geheel conform de Europese aanbestedingsregels is gehandeld. Wij hebben vorig jaar in het rijksbrede onderzoek naar inkoopbeheer ook al risico's gesignaleerd voor het RIVM.²³

Wij zijn van oordeel dat het inkoopbeheer van het RIVM niet ordelijk is. Wij zijn verheugd dat het RIVM sinds januari 2012 wel weer spendanalyses uitvoert. Wij bevelen het RIVM aan om in 2012 de interne controle en het contractenregister verder te verbeteren. Dit is mede van belang omdat het RIVM in 2011 de inkoopfunctie van het Nederlands Vaccin Instituut (NVI) heeft overgenomen.

---

²³ Algemene Rekenkamer (2011). *Staat van de Rijksverantwoording 2011*, p. 71 en 72.

3.1.4 Onvolkomenheid informatiebeveiliging

19

Sinds 2005 merkt de Algemene Rekenkamer de informatiebeveiliging bij het Ministerie van VWS aan als een onvolkomenheid. Het oordeel in het rapport bij het jaarverslag 2010 leidde tot drie onvolkomenheden, te weten bij:

- het kerndepartement;
- het agentschap College ter Beoordeling van Geneesmiddelen;
- het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Ondanks de inzet van het ministerie gedurende 2011 handhaven wij deze onvolkomenheden omdat er in de praktijk nog onvoldoende verbetering is gerealiseerd.

Kerndepartement

In ons rapport bij het jaarverslag 2010 hebben wij een aantal concrete aanbevelingen gedaan om de informatiebeveiliging bij het ministerie op het vereiste niveau te brengen. Wij constateren dat het Ministerie van VWS aan de hand van deze aanbevelingen in 2011 stappen in de goede richting heeft gezet. Het actualiseren van het informatiebeveiligingsbeleid en de beveiligingsplannen van de directies is echter nog niet afgerond. Dit heeft tot gevolg dat wij de uitvoering van de beveiligingsmaatregelen als resultaat van de beveiligingsplannen zowel in opzet als bestaan niet hebben kunnen vaststellen. Wij hebben wel vastgesteld dat voor enkele kritische informatiesystemen de kwetsbaarheidsanalyses, als basis voor het opstellen van een beveiligingsplan, ontbreken. Wij concluderen dan ook dat het Ministerie van VWS geen goed zicht heeft op de kwetsbaarheden van haar informatievoorziening. Het gaat hierbij om systemen die een kritisch strategisch proces ondersteunen en van vitaal belang zijn voor de bedrijfsvoering. Hierdoor merken wij informatiebeveiliging ook dit jaar aan als een onvolkomenheid in de bedrijfsvoering.

Het ministerie heeft aangegeven in 2012 projectmatig de bovenstaande punten op te pakken. Het projectplan sluit in opzet goed aan op de geconstateerde tekortkomingen. Het ministerie ontwikkelt begin 2012 een toetsingskader waarmee de planning- en controlcyclus gevoed zal worden met relevante stuurinformatie.

Agentschap College ter Beoordeling van Geneesmiddelen

Voor het Agentschap College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (aCBG) geldt dat verbeteringen noodzakelijk zijn voor het opstellen van beveiligingsplannen en de uitvoering van beveiligingsmaatregelen. Uit een in 2008 uitgevoerde risicoanalyse van het verreweg belangrijkste

informatiesysteem van aCBG kwam naar voren dat een verzwaring van de beveiligingsmaatregelen noodzakelijk was. Wij hebben vastgesteld dat in 2011 deze maatregelen nog niet zijn gedefinieerd en dus niet zijn uitgevoerd. Voor de overige systemen, waaronder kantoorautomatisering en ketens van informatiesystemen is niet inzichtelijk gemaakt waar het beveiligingsniveau op is gebaseerd en of dit dekkend is. Wel hebben wij vastgesteld dat door het in 2011 gestarte programma voor de bevordering van het beveiligingsbewustzijn het lijnmanagement meer aandacht heeft gekregen voor informatiebeveiliging. Wij bevelen het ministerie aan voor alle systemen van het aCBG actuele risicoanalyses op te stellen en de werking van de beveiligingsmaatregelen inzichtelijk te maken.

20

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Bij het RIVM zien wij verbeteringen in de uitvoering van informatiebeveiliging. Maar ook bij deze organisatie constateren wij tekortkomingen bij het uitvoeren van risicoanalyses, het opstellen van beveiligingsplannen en daarmee samenhangend de uitvoering van (aanvullende) beveiligingsmaatregelen. Het RIVM beperkt de beveiligingsrisico's door op centraal niveau technische beveiligingsmaatregelen te treffen.

Wij bevelen het ministerie aan voor alle systemen van het RIVM actuele risicoanalyses op te stellen en de werking van de beveiligingsmaatregelen inzichtelijk te maken. Geef hierbij prioriteit aan de kritische systemen waarvoor een hoger beveiligingsniveau noodzakelijk is en verzwarende beveiligingsmaatregelen getroffen moeten worden.

3.1.5 Onvolkomenheid toezicht op kwaliteit indicatiestellingen CIZ

Bij de Directie Langdurige Zorg is sprake van een onvolkomenheid in het toezicht op het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), doordat toezicht ontbreekt op de kwaliteit van de indicatiestelling door CIZ voor de inzet van langdurige zorg op grond van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Goede indicatie waarborgt dat mensen de zorg krijgen die ze nodig hebben (toegankelijkheid van de zorg) én voorkomt dat onnodig zorg wordt verleend (betaalbaarheid van de zorg).

Door het ontbreken van toezicht op de kwaliteit van de indicatiestellingen is niet voldoende gewaarborgd dat de patiënt de juiste zorg krijgt en dat de kosten van de zorg beheersbaar blijven. De indicatiestelling door de indicatieorganen is onlangs nog in het rapport *Uitgavenbeheersing in de zorg* (Algemene Rekenkamer, 2011) als een van de sturingsinstrumenten

genoemd; toezicht op de kwaliteit is een belangrijk element van die sturing.

21

We bevelen de minister van VWS aan dat hij het toezicht op de kwaliteit van de indicatiestelling zo snel mogelijk regelt en de Tweede Kamer hierover informeert. Het Ministerie van VWS gaf ons aan dat het stelsel van indicatiestelling voor de AWBZ-zorg op termijn anders georganiseerd zal worden. We zijn van mening dat het organiseren van toezicht op de kwaliteit van de indicatiestelling hierop niet mag wachten.

3.2 Overzicht bedrijfsvoering

We onderscheiden in de bedrijfsvoering van het Ministerie van VWS 75 relevante en 25 kritische beheerdomeinen.²⁴ De 10 onvolkomenheden die wij hebben geconstateerd hebben betrekking op 22 van de relevante en kritische beheerdomeinen.

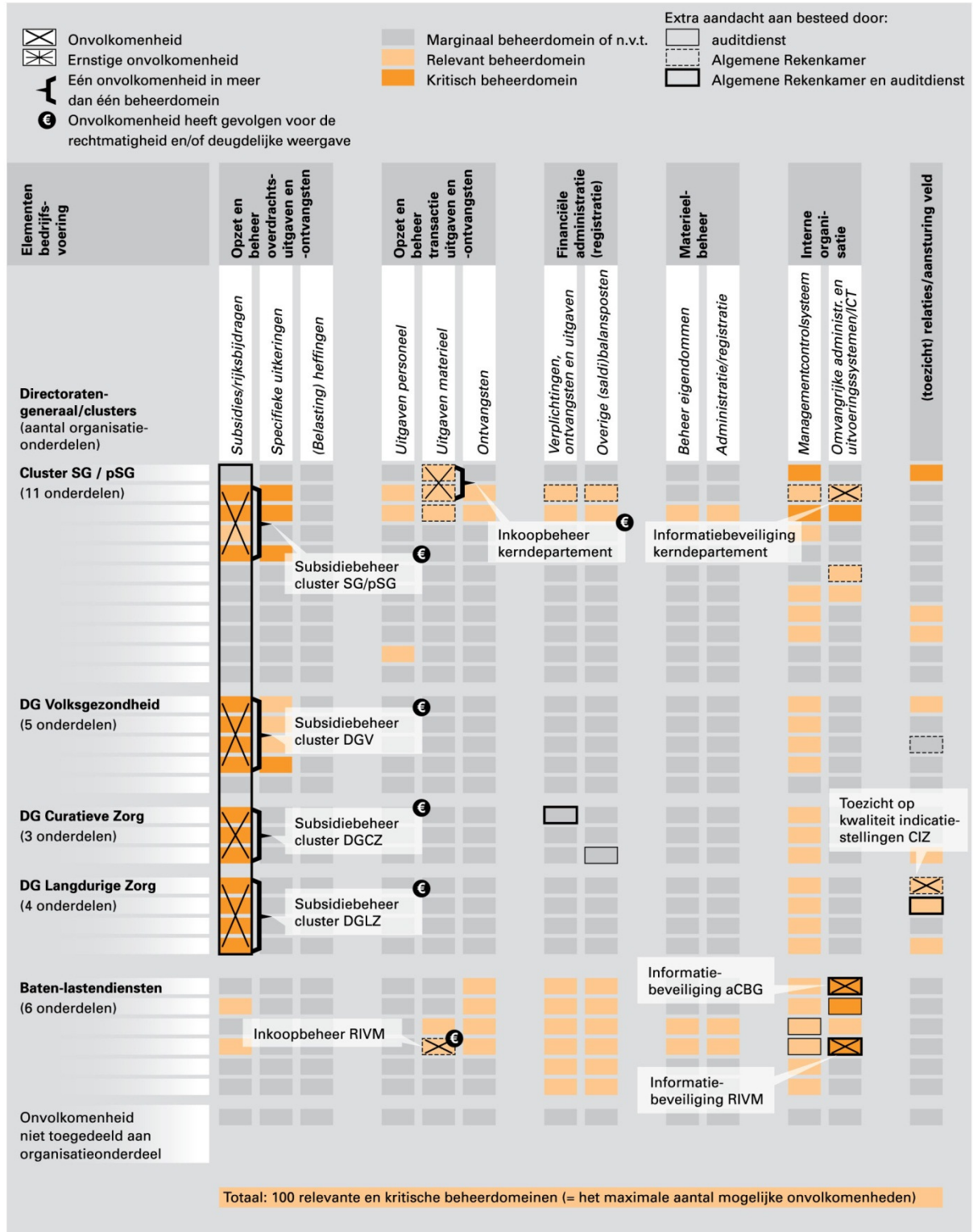
---

²⁴ In het overzicht bedrijfsvoering onderscheiden wij verschillende elementen van de bedrijfsvoering, zoals het beheer van subsidies of eigendommen. Met een beheerdomein doelen wij op het beheer van een element van de bedrijfsvoering waarvoor een organisatieonderdeel verantwoordelijk is. Elk beheerdomein komt overeen met één cel in het overzicht bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering; organisatieonderdelen, Ministerie van VWS (XVI)

Naast deze onvolkomenheden vragen wij nog aandacht voor de volgende onderdelen van de bedrijfsvoering:

23

- overgang naar nieuw financieel administratiesysteem;
- gegevensaanlevering eigenbijdragenregelingen;
- Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten;
- zicht op vertrouwensfuncties;
- ontwikkelingen zorgvastgoed;
- afwikkeling begroting 2011 Jeugd en Gezin.

3.2.1 Overgang naar nieuw financieel administratiesysteem

Naast het werken aan de verbetering van het subsidiebeheer, het inkoopbeheer en de informatiebeveiliging, is het ministerie in 2011 ook bezig geweest met de voorbereiding van de invoering van een nieuw financieel administratiesysteem. Dit gebeurde in een interdepartementaal project genaamd 3F, samen met de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Financiën. Zo'n interdepartementale samenwerking is in de praktijk ingewikkeld omdat iedere minister binnen de samenwerking ook zijn eigen belangen moet behartigen. Zo stelt een betrokkene bij het project: *"Terugkijkend was dit project misschien alleen gelukt omdat we maar met z'n drieën waren, met meer ministeries en dus meer meningen was het vast moeilijker gegaan. Ook in de toekomst moeten we met elkaar rekening blijven houden: als SZW straks over gaat naar een nieuwe versie, moet het systeem van VWS ook even dicht"*.

VWS heeft bij de voorbereidingen van de overgang geprobeerd te leren van de ervaringen van andere ministeries. Een voorbeeld hiervan is dat VWS van SZW geleerd heeft om niet de volledige historie van de financiële gegevens te converteren, maar om alleen de standen per 31-12-2011 naar het nieuwe systeem over te zetten. Op die manier heeft VWS voorkomen dat geconverteerde gegevens een ballast zijn in het nieuwe systeem.

Een groot ICT-project kent zowel een harde ICT-kant (bouw) als ook een zachte kant van verandermanagement (medewerkers meenemen). Bij VWS waren deze twee zaken goed in evenwicht. Zo was de harde kant met name gewaarborgd door het uitgangspunt dat het systeem van SZW leidend was en door een mix van ingehuurde experts en eigen mensen die voor het project vrijgespeeld waren. De projectorganisatie heeft veel in de zachte kant geïnvesteerd, bijvoorbeeld door een veranderadviseur aan het projectteam toe te voegen. Een terugblik van de transitie-manager: *"We hebben veel gedaan om alle medewerkers (op alle niveaus) bij het project te betrekken: het wordt immers ook hun systeem. Er zijn*

inloopsessies georganiseerd, waarbij medewerkers al voorbeelden van het systeem konden zien en medewerkers betrokken zijn geweest bij het testen en proefdraaien. We zijn al in een vroeg stadium begonnen met opleidingen. Daarnaast hebben we voor de vier verschillende doelgroepen (gebruikers) een verandermanager aangesteld, die de groep begeleidde bij de veranderingen. De boodschap die we impliciet hadden was: "samen de zaak van de grond tillen". De projectorganisatie kan dat niet alleen: ieder individu levert een bijdrage. Gelukkig stonden de medewerkers open voor deze verandering".

Ten tijde van ons onderzoek werkte VWS ongeveer twee maanden met het systeem. De gebruikers zijn overwegend tevreden. Zo stelt een betrokkene bij het project: "Je merkt dat mensen snel wennen aan dingen die anders gaan en ze waren door informatiebijeenkomsten en opleidingen voldoende voorbereid". Er zijn nog wel aandachtspunten voor verbetering, zoals de managementinformatie en de verantwoordingsinformatie (opstellen van de openingsbalans per 1-1-2012). Daar gaat de projectgroep 3F zich de komende tijd op richten.

3.2.2 Gegevensaanlevering eigenbijdragenregelingen

Het Centraal Administratiekantoor (CAK) berekent en incasseert de eigen bijdragen Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het CAK is hiervoor afhankelijk van informatie van andere partijen zoals de Belastingdienst, zorgkantoren, zorgaanbieders en gemeenten. Eind 2007 ontstonden problemen in de uitvoering van de eigenbijdragenregelingen door het CAK. Het CAK en VWS hebben in 2008 en 2009 maatregelen getroffen om deze problemen op te lossen.

Wij constateren dat het ministerie en het CAK in 2010 en 2011 diverse maatregelen hebben uitgevoerd om gegevensuitwisseling in de keten te verbeteren. Zo zijn er veel inspanningen verricht om de interne organisatie van het CAK te verbeteren, heeft het CAK afspraken gemaakt met een aantal ketenpartijen, zoals de belastingdienst, UWV en SVB over de gegevensaanlevering en worden ketenpartijen individueel benaderd door het CAK om de aanlevering van gegevens te verbeteren.

Ondanks deze inspanningen constateren wij dat de getroffen maatregelen nog niet hebben geleid tot voldoende verbetering van de gegevensaanlevering. Het CAK stelt sinds januari 2009 een ketenmonitor op waarin voor de verschillende gegevens wordt weergegeven in hoeverre deze binnen de gestelde normen geleverd worden. Uit de rapportages van

de ketenmonitor 'Eigen bijdrage' blijkt dat de gestelde normen voor gegevensaanlevering nog op structurele basis overschreden worden. Het gaat hierbij om de gegevens die de zorgaanbieders, via de zorgkantoren, aan het CAK versturen. Doordat deze gegevens niet op tijd, onjuist of onvolledig worden aangeleverd, kan de eigen bijdrage niet tijdig of op juiste wijze worden geïnd.

In zijn jaarbrief aan het CAK beschrijft de Nationale Ombudsman de gevolgen die burgers hiervan ondervinden (Nationale Ombudsman, 2012): *"Gegevens voor de berekening van de eigen bijdrage kunnen tussentijds wijzigen. Als gevolg daarvan herziet het CAK in veel gevallen de eigen bijdrage. De burger krijgt dan een nieuwe beschikking en eventueel een correctiefactuur. Daaruit volgt dan dat de burger een bedrag terugkrijgt (creditfactuur) of een bedrag moet bijbetalen. Afhankelijk van het tijdstip en de aard van de wijziging kan dit om grote bedragen gaan. Ik zie regelmatig dat burgers door deze werkwijze van de keten (grote) schulden opbouwen bij het CAK. Gegevens die regelmatig wijzigen zijn bijvoorbeeld de inkomensgegevens die het CAK ontvangt van de Belastingdienst en het UWV of de aangeleverde zorguren door de zorgaanbieders"*. De Ombudsman wijst ook op de verantwoordelijkheid van de overheid om dit te onderzoeken.

Om de verantwoordelijkheden in de informatieketen duidelijk te regelen, heeft de staatssecretaris in 2009 een Stuurgroep Ketenoverleg CAK ingericht, voorgezeten door het Ministerie van VWS, waarin alle ketenpartijen deelnemen (VWS, 2008). Wij constateren dat – ondanks het feit dat de gegevensaanlevering van de zorgkantoren structureel nog niet aan de normen voldoen – de stuurgroep na juni 2010 niet meer bijeen is gekomen om de maandelijkse ketenmonitor en de knelpunten in de gegevensaanlevering te bespreken en oplossingen hiervoor te vinden. Hierdoor is de effectiviteit van deze maatregel beperkt gebleven.

Het CAK heeft met de zorgkantoren nog geen afspraken gemaakt over de tijdigheid en kwaliteit van de gegevensuitwisseling zoals de staatssecretaris in december 2009 had toegezegd aan de Tweede Kamer (VWS, 2009). Het CAK heeft dit wel geprobeerd maar de koepelorganisaties zijn niet bereid om deze taak op zich te nemen en het aantal partijen is zo groot dat het niet mogelijk is om individuele afspraken met hen te maken.

Het CAK en het ministerie hebben beide aangegeven het ketenoverleg in aangepaste vorm te willen herstarten. Daarnaast heeft de minister van VWS een voorstel voor een wetwijziging ingediend dat op 1 november 2011 door de Eerste Kamer is aangenomen (Staatsblad, 2011). Hierin is

een sanctiemogelijkheid opgenomen voor de gegevensaanlevering door zorgverzekeraars en zorgaanbieders. Met deze sanctiemogelijkheid verwacht VWS de gegevensaanlevering in de keten te verbeteren. Deze wet zal echter pas ultimo 2012 of 2013 van kracht worden en zal daarom op korte termijn nog weinig preventieve werking bieden.

26

Wij bevelen de minister daarom aan om samen met het CAK in gesprek te blijven met de zorgkantoren en zorgaanbieders om ook aan de voorkant te stimuleren dat gegevens tijdig, juist en volledig aangeleverd worden.

3.2.3 Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten

Het CAK voert sinds 2010 uitkeringen in het kader van de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) uit. Het Ministerie van VWS geeft hiervoor jaarlijks een bijdrage van circa € 500 miljoen aan het CAK waarna het CAK de tegemoetkomingen aan de belanghebbenden verstrekt.

De Rijksauditedienst (RAD) constateerde begin 2011 een dreigende onzekerheid inzake de rechtmatige besteding van de ter beschikking gestelde middelen in de keten van de Wtcg. Deze potentiële onzekerheid werd veroorzaakt doordat het CAK voor het bepalen van het recht en de hoogte van de tegemoetkomingen gebruik maakt van gegevens die door verschillende ketenpartijen worden aangeleverd. Over de betrouwbaarheid van deze aangeleverde gegevens bestond begin 2011 onzekerheid.

Naar aanleiding van deze potentiële onzekerheid heeft het Ministerie van VWS een extern onderzoek laten uitvoeren naar de rechtmatigheid van de Wtcg-tegemoetkomingen die in 2010 verstrekt zijn. Op grond van de uitkomsten van dit onderzoek is de eerder genoemde onzekerheid weggenomen.

Het onderzoek was eenmalig en werd uitgevoerd naar aanleiding van de bevinding van de RAD. Er is nog geen structurele werkwijze gevonden om jaarlijks zekerheid te krijgen over de betrouwbaarheid van de aangeleverde gegevens. Hierdoor ontbreekt er in de opzet van de Wtcg-keten nog een belangrijke waarborg voor de controle en verantwoording over de rechtmatigheid van de bestedingen.

Wij bevelen de minister aan om in 2012 tot een structurele werkwijze te komen. Wij zijn verheugd dat het ministerie al bezig is met het onderzoeken van de mogelijkheden voor zo'n structurele oplossing en dat de ervaringen van het uitgevoerde onderzoek daarbij betrokken worden.

3.2.4 Zicht op vertrouwensfuncties

27

Mensen die een vertrouwensfunctie bekleden, dragen een bijzondere verantwoordelijkheid. Ze hebben toegang tot gevoelige informatie of staatsgeheimen of doen werk dat van vitaal belang is voor de instandhouding van het maatschappelijk leven of dat hoge eisen stelt aan hun integriteit. Om er zeker van te zijn dat mensen in vertrouwensfuncties betrouwbaar en niet chantabel zijn, moeten ze 'gescreend' worden door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD).

Ministeries dienen volgens de Wet veiligheidsonderzoeken een actueel overzicht te hebben van de functies die gelden als 'vertrouwensfunctie'. Voordat iemand benoemd wordt op een vertrouwensfunctie moet het ministerie hem/haar aanmelden bij de AIVD voor een veiligheidsonderzoek. De medewerker kan pas aan het werk op deze functie als de AIVD een Verklaring van Geen Bezwaar (VGB) heeft afgegeven. Het is strafbaar iemand zonder VGB in een vertrouwensfunctie aan het werk te laten gaan.

Bij het ministerie zijn 214 functies als vertrouwensfuncties aangemerkt (A-niveau: 69, B-niveau: 145). Het ministerie weet voor 34 medewerkers, die werkzaam zijn in een vertrouwensfunctie, niet of zij gescreend zijn. Uit onze integrale controle blijkt dat er voor deze medewerkers geen Verklaringen van Geen Bezwaar in de administratie zijn opgenomen. Wij stelden ook vast dat het proces rond de vertrouwensfuncties zo ingericht is dat de beveiligingsambtenaar geen goed toezicht kan houden. Wij vinden dat de minister 100% zekerheid moet hebben over de *screening* van medewerkers op vertrouwensfuncties. Daarom merken wij dit aan als een aandachtspunt.

Wij dringen er bij de minister op aan om geen personen in een vertrouwensfunctie te plaatsen voordat de screening van de AIVD is afgerond en de Verklaring van Geen Bezwaar is verstrekt en verwachten van de minister dat zij dit probleem in 2012 oplost.

3.2.5 Ontwikkelingen zorgvastgoed

Om te komen tot integrale tarieven heeft het Ministerie van VWS met 1 januari 2012 een nieuw wettelijk kader voor de vergoeding van de kapitaallasten in de langdurige zorg ingevoerd. De vergoeding voor kapitaallasten, de zogenoemde normatieve huisvestingscomponent (NHC), wordt toegevoegd aan de vergoeding voor de geleverde zorg per cliënt.

De NHC houdt in dat zorginstellingen voor de langdurige zorg over geleverde zorg een vergoeding voor huisvesting ontvangen, en geen vergoeding meer ontvangen voor zorggebouwen die deels of geheel leeg staan. Als de boekwaarde van de gebouwen, die gebaseerd is op deze vergoeding, te hoog is, kunnen zorginstellingen ervoor kiezen om over te gaan tot een bijzondere afwaardering. Dat kan tot gevolg hebben dat het voor zorginstellingen moeilijker wordt om aan een lening van banken te komen voor noodzakelijk geachte onderhoud of vernieuwing. De NHC is een gemiddelde vergoeding die geen rekening houdt met "investeringspieken". Dit betekent dat zorginstellingen gedurende de eerste jaren van de nieuwbouwinvestering mogelijk onvoldoende financiële middelen hebben om de uitgaven te kunnen doen.

28

Het Ministerie van VWS heeft besloten tot een overgangsregime van zes jaar. Daarnaast is er een compensatieregeling. Deze behelst dat zorginstellingen bij de NZa een financiële compensatie vragen voor een beperkt aantal situaties waar geen vergoeding meer is, zoals voor reeds gesloopte of al langer leegstaande gebouwen, en bijvoorbeeld compensatie voor kosten van asbestverwijdering. Deze compensatieregeling sluit evenwel een aantal potentieel problematische situaties uit. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om vertragingen die hebben geleid tot leegstand en sloop na de peildatum 1 januari 2012 en de huursituaties waarbij de NHC voor langere tijd te laag is om de huur te kunnen betalen. Het is nog niet te zeggen in welke mate zorginstellingen een beroep zullen doen op de compensatieregeling omdat instellingen nog tot 1 juni 2012 verzoeken voor compensatie kunnen indienen.

Het Ministerie van VWS heeft ervoor gekozen om, in afwijking van de regels van het Burgerlijk Wetboek, aan zorginstellingen de mogelijkheid te bieden om eventuele afwaardering uit te stellen tot de jaarrekening 2012. Het Ministerie van VWS koos hiervoor omdat de zorginstellingen in de langdurige zorg soms nog niet over de juiste gegevens beschikken om de noodzakelijke berekeningen te kunnen maken. Zorginstellingen zijn nu aan zet en moeten strategische en bedrijfsmatige keuzes maken om in te spelen op deze nieuwe situatie. De Algemene Rekenkamer blijft de ontwikkelingen met belangstelling volgen.

3.2.6 Afwikkeling begroting 2011 Jeugd en Gezin

29

Het Programma voor Jeugd en Gezin is met het aantreden van het kabinet-Rutte/Verhagen opgeheven. De ministeriële verantwoordelijkheid voor de beleidsterreinen uit het programma is teruggedaan naar de ministeries van herkomst: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) en Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Op 24 januari 2011 heeft de Tweede Kamer de incidentele suppletoire begroting 2011 Jeugd en Gezin aangenomen (VWS, 2011c). Hierin is opgenomen dat in afwijking van artikel 19a, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, in overeenstemming met de minister van Veiligheid en Justitie en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, verantwoordelijk is voor het beheer van de begroting van Jeugd en Gezin. In afwijking van artikel 51, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2001 wordt met betrekking tot de begroting van Jeugd en Gezin over het jaar 2011 door de minister van VWS geen jaarverslag en geen saldibalans opgemaakt. De begrotingsstaat voor Jeugd en Gezin is op nul gesteld en de bedragen zijn naar de betreffende ministeries overgeheveld.

De geldstromen van Jeugd en Gezin zijn altijd via de departementale administraties en begrotingsboekhoudingen van Ministerie van SZW, Ministerie van VenJ en Ministerie van VWS alsmede via de administratie van de Belastingdienst, het Ministerie van Financiën blijven verlopen. Periodiek werden de realisatiecijfers via verrekeningen overgeboekt naar de begrotingsboekhouding van Jeugd en Gezin. Deze werkwijze brengt nu als voordeel met zich mee dat er met de opheffing van het programma Jeugd en Gezin geen administraties overgeheveld hoefden te worden.

3.3 Ontwikkeling bedrijfsvoering

Onderstaande figuur toont de ontwikkeling van het aantal en het soort onvolkomenheden in de bedrijfsvoering van het Ministerie van VWS over de afgelopen drie jaar.

Onderwerp	2009	2010	2011
Subsidiebeheer SG/pSG	X	X X	X
Subsidiebeheer DGV	X	X X	X
Subsidiebeheer DGCZ	X	X X	X
Subsidiebeheer DGLZ	X	X X	X
Subsidiebeheer DGJMZ*	X	X X	
Subsidiebeheer Centraal Informatiepunt Beroepen gezondheidszorg	X	V	
Inkoopbeheer kerndepartement	X	X	X
Inkoopbeheer NVI	X	V	
Inkoopbeheer RIVM			X
Informatiebeveiliging kerndepartement	X	X X	X
Informatiebeveiliging aCBG		X X	X
Informatiebeveiliging RIVM		X X	X
Toezicht op kwaliteit indicatiestellingen CIZ			X

* Het directoraat-generaal Jeugd en Maatschappelijke Zorg is in 2011 opgeheven en voor een deel opgegaan in de overige drie directoraten-generaal.

X onvolkomenheid
XX ernstige onvolkomenheid
V opgelost

Het aantal onvolkomenheden over 2011 (tien) is licht gestegen ten opzichte van 2010 (negen). Wij zien enerzijds een verbetering in de kwaliteit van de interne bedrijfsvoering van het ministerie en anderzijds nieuwe aandachtspunten en tekortkomingen ten aanzien van de bedrijfsvoering die gericht is op de sturing en toezicht op uitvoeringsorganisaties zoals het CIZ en het CAK.

Interne bedrijfsvoering

Het ministerie heeft in 2011 voor de door ons geconstateerde onvolkomenheden over 2010 verbeterplannen opgesteld. Deze sluiten in opzet goed aan op de geconstateerde tekortkomingen. Daarbij heeft het ministerie prioriteit gegeven aan de verbetering van het subsidiebeheer. Wij zijn van mening dat dit een juiste prioritering is geweest, omdat de problemen in het subsidiebeheer het grootst waren en de meeste gevolgen hadden voor de buitenwereld. Het uitvoeren van de verbeterplannen kost tijd en daarna kost het ook tijd voordat de nieuwe werkwijze bij de medewerkers als vanzelfsprekend ervaren worden. Hierdoor was het effect op de praktijk in 2011 nog beperkt en handhaven wij de onvolkomenheden. In 2011 is de aandacht voor bedrijfsvoering in de planning- en controlcyclus toegenomen. Dit is positief omdat een

goede bedrijfsvoering een belangrijke randvoorwaarde is voor de rechtmatige besteding van begrotingsgeld.

In ons rapport bij het jaarverslag 2010 gaven wij twee oorzaken aan voor het langdurige bestaan van de onvolkomenheden. De eerste oorzaak was het gebrek aan interne controle binnen het departement waardoor de planning- en controlcyclus onvoldoende werd gevoed met relevante sturingsinformatie, zodat bijsturing gedurende het jaar slechts beperkt mogelijk was. De tweede oorzaak van de problemen was dat het ministerie administratieve handelingen te laat of niet zorgvuldig uitvoerde. Wij constateren dat het ministerie in 2011 de randvoorwaarden heeft gecreëerd om deze oorzaken aan te pakken. Zo zijn er meer vormen van interne controle ingericht voor subsidiebeheer en inkoopbeheer, hebben de overleggen binnen de planning- en controlcyclus meer structuur gekregen en is er meer managementinformatie beschikbaar dan in 2010. Desondanks zijn er in de praktijk zowel in het subsidiebeheer als in het inkoopbeheer toch nog fouten gemaakt, die niet door de interne controle gesignaleerd zijn. Wij vragen aandacht voor het optimaliseren van de interne controle en voor de laatste stap in de planning- en controlcyclus: de analyse van gemaakte fouten (op alle niveaus) en het leren van fouten om deze in toekomst te voorkomen. Wij zijn verheugd dat de directie Financieel Economische Zaken als concerncontroller in 2012 aandacht besteedt aan de signaalfunctie bij directies en de preventieve werking van de interne controle. Hiervoor zijn goede analyse en communicatie belangrijke vereisten.

Extern gerichte bedrijfsvoering

Wij constateren één nieuwe onvolkomenheid en twee aandachtspunten ten aanzien van de sturing en toezicht van het ministerie op het CIZ en het CAK. De onvolkomenheid betreft het ontbreken van toezicht op de kwaliteit van de indicatiestellingen door het CIZ. Wij bevelen de minister aan om dit toezicht op korte termijn in te richten.

De aandachtspunten hebben betrekking op de gegevensaanleveringen van ketenpartijen aan het CAK. Wij constateren dat de gegevensaanlevering door zorgkantoren voor de eigenbijdragenregelingen nog niet voldoet aan de daarvoor gestelde normen. Wij bevelen de minister aan om samen met het CAK in gesprek te blijven met de ketenpartijen om ook aan de voorkant te stimuleren dat de gegevens tijdig, juist en volledig aangeleverd worden.

Daarnaast vragen wij aandacht voor een structurele waarborg om jaarlijks voldoende zekerheid te krijgen over de betrouwbaarheid van de aan het CAK aangeleverde gegevens voor de uitvoering van de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten. Dit is nodig voor

een goede controle en verantwoording van de rechtmatigheid van de bestedingen die jaarlijks circa € 500 miljoen bedragen. Wij zijn verheugd dat de minister dit zelf ook al als belangrijk aandachtspunt had benoemd en zullen de maatregelen van de minister met belangstelling volgen.

32

3.4 Oordeel over totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering

Oordeel

De informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS is op deugdelijke wijze tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

4 Financiële informatie

33

In dit hoofdstuk staan onze oordeel over de financiële informatie in het jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS (§ 4.1). Vervolgens geven we een overzicht van de financiële informatie per artikel (§ 4.2).

De uitgaven van het Ministerie van VWS bedroegen in 2011 € 19.145,2 miljoen, de verplichtingen € 18.815,5 miljoen en de ontvangsten € 811,1 miljoen.

4.1 Oordeel over financiële informatie

Oordeel over de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten en over de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten²⁵ in deze financiële overzichten

Inleiding

We hebben de financiële informatie in de volgende financiële overzichten van het departementale jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS gecontroleerd:

- de departementale verantwoordingsstaat met toelichting;
- de samenvattende verantwoordingsstaat van de baten-lastendiensten met toelichting;
- de departementale saldibalans met toelichting;
- de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten en
- het overzicht van personele topinkomens.

Verantwoordelijkheid van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Op grond van de Comptabiliteitswet 2001 (CW 2001) dient de minister een jaarverslag en een departementale saldibalans op te stellen, die voldoen aan de in de CW 2001 en in daarop gebaseerde lagere

---

²⁵ Tot 'verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten' worden in dit verband ook gerekend de afrekeningen van voorschotten; baten, lasten, kapitaaluitgaven, kapitaalontvangsten en balansposten van baten-lastendiensten

regelgeving opgenomen eisen. Op grond van de CW 2001 dient de financiële informatie deugdelijk te zijn weergegeven en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften te zijn opgesteld.

34

De minister is ook verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten in de financiële overzichten. Deze verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten zijn rechtmatig als zij tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de doelomschrijving van de toepasselijke begrotingsartikelen, de toepasselijke begrotingswetten, andere wettelijke regelingen, overeenkomsten en beschikkingen. Voor verplichtingen, uitgaven en ontvangsten die gevoelig zijn voor misbruik en oneigenlijk gebruik dient de minister een toereikend beleid te voeren.

Verantwoordelijkheid van de Algemene Rekenkamer

Op grond van de CW 2001 is het de verantwoordelijkheid van de Algemene Rekenkamer om de financiële informatie in het jaarverslag en de departementale saldibalans te controleren en haar oordeel vast te leggen in een rapport.

Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de INTOSAI Fundamental Auditing Principles and Guidelines. Deze Standaarden vereisen dat wij ethische voorschriften naleven en dat wij onze controle plannen en uitvoeren om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden gericht op het verkrijgen van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen die in de financiële overzichten zijn opgenomen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van onze oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële overzichten afwijkingen van materieel belang bevatten die het gevolg zijn van fraude en corruptie of fouten. Bij het maken van deze risico-inschatting nemen wij de interne beheersing die relevant is voor het opmaken van de financiële overzichten in aanmerking. Wij richten ons op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden, maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van die interne beheersing.

In verband met het budgetrecht van de Staten-Generaal richt de Algemene Rekenkamer haar controle zo in dat zij in staat is fouten en onzekerheden van materieel belang op artikelniveau te rapporteren.

De controle van de Algemene Rekenkamer richt zich op:

35

- de deugdelijke weergave van de financiële informatie en het voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften;
- de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

De op basis van onze werkzaamheden verkregen controle-informatie heeft ons tot het oordeel doen komen, dat de financiële informatie in het Jaarverslag 2011 deugdelijk is weergegeven en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften. Daarnaast zijn wij van oordeel dat de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten rechtmatig tot stand gekomen zijn.

Het bedrag aan verplichtingen omvat in totaal € 1.091,4 miljoen aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 42, 44, 45, 46 en 98. Het bedrag aan uitgaven omvat in totaal € 722,4 miljoen aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 42, 43 en 98. Gaan de Staten-Generaal niet akkoord met de daarmee samenhangende slotwetmutaties, dan moeten wij ons oordeel mogelijk herzien.

Toelichtende paragraaf

In de toelichting op de bedrijfsvoeringsparagraaf heeft de minister gemeld dat voor een bedrag van € 54,4 miljoen geen zekerheid is over de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen die in 2010 en eerder zijn verstrekt aan medeoverheden. Dit wordt veroorzaakt door een niet goed functionerend systeem van verantwoorden en controle van specifieke uitkeringen (SiSa). Hiervoor hebben wij bezwaar gemaakt bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), als bedoeld in artikel 88 lid 1 van de Comptabiliteitswet. In het plan van aanpak van de minister van BZK van 27 april 2012 zien wij voldoende aanknopingspunten voor de verbetering van de opzet en werking van het SiSa-systeem. Dit heeft ons doen besluiten het bezwaar niet te handhaven. Het niet handhaven van het bezwaar laat onverlet dat wij het niet goed functionerende SiSa-systeem als een ernstige onvolkomenheid betitelen, die de komende tijd de nodige aandacht van de minister van BZK en andere betrokken ministers zal vragen. Het plan van aanpak en onze reactie hierop hebben wij integraal opgenomen op onze website www.rekenkamer.nl.

In het genoemde bedrag is niet het totale bedrag aan in 2010 en eerder verstrekte specifieke uitkeringen betrokken. Wij kunnen voor de

vaststellingen van deze specifieke uitkeringen veelal steunen op aanvullende informatie en werkzaamheden van het ministerie. Voor een deel van de specifieke uitkering 'Seksualiteitshulpverlening en coördinatie' kunnen wij echter niet in voldoende mate gebruik maken van deze informatie. Gelet op het voorgaande hebben wij onvoldoende zekerheid over de vaststellingen van verstrekte specifieke uitkeringen uit 2010 en eerder voor een bedrag van € 57,9 miljoen.²⁶

36

4.2 Overzicht per begrotingsartikel

Het volgende overzicht toont per begrotingsartikel waar fouten of onzekerheden zijn geconstateerd in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave van de inning en besteding van de middelen die de tolerantiegrenzen niet overschrijden. Daarnaast laat het overzicht zien welke artikelen gevolgen kunnen ondervinden van de onvolkomenheden die wij hebben geconstateerd.

---

²⁶ Voor nadere informatie over de problematiek rondom het SiSa-systeem verwijzen wij naar ons rapport *Staat van de Rijksverantwoording 2011*.

Financiële informatie per begrotingsartikel, Ministerie van VWS (XVI)

Art. nr.	Omschrijving	Gerealiseerde uitgaven 2011 (X1000)	Bedrijfsvoering										Financiële info			
41	Volksgezondheid	€ 633.387														nee
42	Gezondheidszorg	€ 9.134.264	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	nee
43	Langdurige zorg	€ 6.423.787	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	nee
44	Maatschappelijke ondersteuning	€ 189.331	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	nee
45	Jeugdzorg	€ 1.874.533	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	nee
46	Sport	€ 99.675	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	nee
47	Oorlogsgetroffenen en herinnering WO II	€ 360.539	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	nee
Niet-beleidsartikelen																
98	Algemeen	€ 429.636														nee
99	Nominaal en onvoorzien	€ 0														nee
Baten-lastendiensten																
	College ter Beoordeling van Geneesmiddelen															nee
	Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg															nee
	Nederlands Vaccin Instituut															nee
	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu															nee
	Rijksinstelling voor gesloten jeugdzorg Almata															nee
	Rijksinstelling voor gesloten jeugdzorg De Lindenhorst															nee

* In het Rapport bij het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van BZK.

Beleidsartikelen

artikel dat gevolgen kan ondervinden van de onvolkomenheid (mogelijke gevolgen voor bijvoorbeeld rechtmatigheid, betrouwbaarheid gegevens of doelbereik)

artikel waar fouten of onzekerheden in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave zijn geconstateerd als gevolg van de onvolkomenheid

Onvolkomenheid bij:

- 1 Subsidiebeheer cluster SG/pSG
- 2 Subsidiebeheer DGV
- 3 Subsidiebeheer DGCZ
- 4 Subsidiebeheer DGLZ
- 5 Inkoopbeheer kerndeptement
- 6 Inkoopbeheer RIVM
- 7 Informatiebeveiliging kerndeptement
- 8 Informatiebeveiliging aCBG
- 9 Informatiebeveiliging RIVM
- 10 Toezicht op kwaliteit indicatiestellingen CIZ
- 6* **Ministerie van BZK**
Ernstige onvolkomenheid systeem van sisa

Tolerantiegrenzen overschreden?

Artikelniveau

5 Reactie minister van VWS en nawoord Algemene Rekenkamer

38

De minister van VWS heeft op 26 april 2012 gereageerd op dit achtergronddocument, in een bijlage bij haar reactie op ons *Rapport bij het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS*. Hieronder volgt de integrale tekst uit die bijlage (§ 5.1). De complete reactie staat op www.rekenkamer.nl.

De reactie gaf ons aanleiding tot een kort nawoord (§ 5.2).

5.1 Reactie minister van VWS

De minister schrijft:

"De beleidsinformatie

Beleidsartikelen 44 en 46

In het onderzoek naar beleidsinformatie in het jaarverslag heeft de Algemene Rekenkamer onderzoek gedaan naar twee artikelen van het Ministerie van VWS: 'Maatschappelijke ondersteuning' (artikel 44) en 'Sport' (artikel 46). U heeft in het bijzonder gekeken naar de beschikbaarheid van relevante informatie en de kwaliteit daarvan. Voor beide beleidsartikelen concludeert u dat het jaarverslag 2011 weinig beleidsinformatie bevat. De oorzaken daarvan geeft u zelf ook weer. Enerzijds komt dit door de systematiek van het Experiment verbetering verantwoording en begroting. Anderzijds is een groot gedeelte van het maatschappelijke ondersteuningsbeleid de afgelopen jaren gedecentraliseerd naar gemeenten. Daarbij geeft u aan dat de minister wel verantwoordelijk blijft voor de werking van het systeem van decentrale uitvoering en de resultaten van het beleid. Die mening deel ik. Ik leg hier dan ook periodiek uitgebreide verantwoording over af in beleidsbrieven en rapportages richting de Tweede Kamer. Deze verantwoording wordt ondersteund met kengetallen en indicatoren. Het rapport gaat aan dat punt voorbij waardoor het beeld kan ontstaan dat er onvoldoende verantwoording plaatsvindt, wat niet het geval is.

Maatschappelijke ondersteuning' (artikel 44)

De Algemene Rekenkamer geeft aan dat de participatiecijfers goed te interpreteren zijn. De Algemene Rekenkamer zou aan extra

beleidsinformatie willen toevoegen wat de gewenste participatie is van de doelgroep.

39

Reactie: De vraag is wat deze informatie toevoegt. Door mensen zelf aangegeven gewenste participatie en daadwerkelijk mogelijke participatie zijn verschillende begrippen. Uit onderzoek (onder meer de evaluatie) blijkt bijvoorbeeld dat bepaalde groepen moeilijk te compenseren zijn. (Vooral relatief jongere mensen met een beperking of mensen die te maken hebben met een relatief progressieve achteruitgang meer compensatie willen en meer zouden willen participeren). Hiermee kan de gewenste participatie niet als streefcijfer dienen. Participatie en Zelfredzaamheid zijn niet altijd even eenvoudig te operationaliseren. In de tweede evaluatie zal hier wederom aandacht aan worden besteed. Dan zal ook bekeken worden in hoeverre door (goed beleid gericht op) ondersteuning de participatie van burgers wordt verhoogd. Aan de hand daarvan kan mogelijk ook beter worden bekeken worden in hoeverre je met beleid hier invloed op uit kan oefenen. We proberen door middel van periodieke evaluatie, de Nivel-monitor en (decentraal) clientervaringsonderzoek zo veel mogelijk beleidsinformatie (ten behoeve van sturing) te verzamelen. Verder hebben we aan Nivel ook gevraagd naar de participatie van de algemene bevolking. Dit ook om een beter idee te krijgen van wat haalbaar is. Voor mij is onduidelijk wat de Algemene Rekenkamer bedoeld met de opmerking ... dat "deze doelgroep de op een na laagste participatiescore heeft en de hoogste eenzaamheidsscore".

Het percentage 65-plussers dat extramuraal woont is volgens de Algemene Rekenkamer minder relevant om het succes van het ondersteuningsbeleid voor mensen met beperkingen te beoordelen, omdat we niet weten hoeveel 65-plussers beperkingen hebben en dankzij ondersteuning thuis zijn blijven wonen.

Reactie: dit kengetal is in 2012 uit de begroting gehaald.

NB In reactie toegankelijkheid van maatschappelijke ondersteuning gebruikt de Algemene Rekenkamer twee verschillende betekenissen van het woord toegankelijkheid: fysieke toegankelijkheid van een gebouw en de toegankelijkheid tot een voorziening (in hoeverre kunnen mensen er een aanspraak op doen). Wat wordt bedoeld?

Op blz 4/5 staat in de tabel onder andere welke informatie er ontbreekt en welke info er bekend is. Daarbij de volgende opmerkingen: de info die bekend is, is altijd gedateerd. In het jaarverslag over 2011 kunnen we nooit de informatie uit de Trimbosmonitor over 2011 verwerken, die is

dan simpelweg niet beschikbaar. Dus dan is monitorinfo over 2010 het meest recent. Maar dat is weer een beetje raar in een verantwoording over 2011.

40

Financieel Beeld Zorg

Vooruitlopend op de begroting 2013 is in het jaarverslag van VWS een flinke slag gemaakt met het transparanter en inzichtelijker maken van het Financieel Beeld Zorg. De motie-Van der Veen en de aanbevelingen van u zijn daarbij het uitgangspunt geweest. Ik ben dan ook blij met uw constatering dat alle toegezegde informatie een plek heeft gekregen in het vernieuwde Financieel Beeld Zorg. In de begroting 2013 zal, mede in het licht van het project Verantwoord Begroten, waar mogelijk meer aandacht worden besteed aan de verdere analyses van de mee- en tegenvallers de besparingsverliezen en de volume- en prijsontwikkelingen. Tevens worden in het kader van de Taskforce Beheersing Zorguitgaven mogelijkheden onderzocht om informatie over de zorguitgaven te versnellen en te verbeteren.

Totstandkoming sturing en toezicht op uitvoeringsorganisaties

Toezicht door VWS op de kwaliteit van de indicatiestellingen door CIZ

In het Verantwoordingsonderzoek 2011 bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (par. 3.3) stelt de Algemene Rekenkamer een onvolkomenheid vast namelijk dat "toezicht ontbreekt op de kwaliteit van de indicatiestellingen door CIZ". In het beknopte rapport Verantwoording en toezicht over prestaties en effecten bij instellingen op afstand is een uitgebreidere passage opgenomen. In het Achtergronddocument is volstaan met de korte tekst uit het Rapport. Met name de tekst in het beknopte rapport vormt voor mij de reden als onderstand te reageren.

Ik hecht eraan om het thema van toezicht op de kwaliteit van de indicatiestellingen te plaatsen in het bredere verband van het (wettelijk) systeem van indicatiestellen. Centrale begrippen zijn dan objectieve en onafhankelijke vaststelling van iemands zorgbehoefte en daarop aansluitende aanspraak op zorg. In dat proces worden tal van privacygevoelige, ook medische gegevens verzameld en beoordeeld. Mede daarom, maar ook om te voorkomen dat de indicatiestellingen beïnvloed zouden kunnen worden om toegankelijkheid te beïnvloeden, is inmenging van alle andere betrokken dan het CIZ bij de totstandkoming van indicaties uitgesloten. Vanuit dat perspectief is de kwaliteitsborging van de indicatiestellingen (let wel, het betreft dan de individuele wegingen en beslissingen op aanvragen om vast te stellen of aanspraak bestaat op

AWBZ-zorg) op tal van manieren vormgegeven en aanwezig bij het CIZ. Het toezicht op de kwaliteit van de indicatiestellingen door het CIZ is mijns inziens goed geregeld. Dat ik mij periodiek op de hoogte moet laten stellen van de uitkomsten van dat toezicht onderschrijf ik en dit zal ik effectueren in de subsidiebeschikking 2013.

41

De stelling van de Algemene Rekenkamer raakt de kern van de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) als volksverzekering, op grond waarvan individuele verzekerden aanspraak kunnen hebben op voor hen noodzakelijke zorg. Het was de uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever om de aanspraak op zorg vast te laten stellen door een onafhankelijk indicatieorgaan aan te wijzen door het college van burgemeester en wethouders. Alle colleges hebben het CIZ aangewezen als indicatieorgaan. De positie en de bevoegdheden van een indicatieorgaan, in casu het CIZ, zijn wettelijk vastgelegd (AWBZ, art 9b) en uitgewerkt in het Zorgindicatiebesluit. Een indicatieorgaan (en dus het CIZ) moet zijn wettelijke taak uit kunnen voeren onafhankelijk van de overheden, financiers, zorgaanbieders en andere belanghebbenden.

Het indicatieorgaan heeft toegang tot medische en sociale informatie en verricht zo nodig zelf onderzoek. De aanspraak op zorg wordt door het indicatieorgaan vastgelegd in een publiekrechtelijk indicatiebesluit, waartegen bezwaar en beroep open staat. Juist om te waarborgen dat het besluit overal in Nederland op eenduidige wijze tot stand komt, heeft het CIZ de werkprocessen gestroomlijnd. Naast de werkdocumenten die in de vorm van ministeriële regels algemeen verbindend zijn, zijn er de interne werkinstructies en de interne verdeling van taken en bevoegdheden. Zo is er sprake van een frontoffice en een backoffice, controle op de kwaliteit en volledigheid van dossiers, betrokkenheid van een hoger echelon in de organisatie als zich afwijkende situaties voordoen, een afzonderlijke unit voor de afhandeling van bezwaar en beroep, interne opleidingen, evaluaties, intervisie en intercollegiaal overleg, functioneringsgesprekken en personeelsbeoordeling.

Voorts is uitermate veel aandacht besteed aan de automatisering. Niet alleen voor de administratieve afhandeling van de bureaucratie. In de softwaretoepassing zijn de beleidsregels en interne werkinstructies geïmplementeerd en bovendien is door middel van beslisbomen het inhoudelijke afwegingsproces voor een belangrijk deel geautomatiseerd. Indiciestellers kunnen daarvan wel afwijken, maar juist die afwijkingen worden gesignaleerd en getoetst.

De indicaties die middels onderzoek door een indicatiesteller zijn afgegeven zijn object van controle van de afdeling Inhoudstoetsing

Intern, dit betreft ongeveer de helft van alle besluiten. Middels een representatieve steekproef worden de diverse gedefinieerde (kwaliteits)criteria getoetst. Vragen die beantwoord worden zijn bijvoorbeeld: Is geldende wet-/ regelgeving toegepast, zijn de toegangscriteria juist toegepast? Zijn de geldende werkinstructies gevolgd?

42

De uitkomsten worden geanalyseerd (o.a. trends landelijk/ per unit) en deze worden besproken met de Directeur AWBZ/ het MT AWBZ. Naar aanleiding van de analysebespreking worden zo nodig verbeteracties bepaald. De interne kwaliteitsanalyses en eventuele verbeteracties vormen periodiek onderwerp van bespreking met de Raad van Bestuur. Het overige deel van de indicaties betreft directe afhandeling (HIT's, SIP's). Deze worden steekproefsgewijs beoordeeld door de afdeling Externe Toetsing van het CIZ.

Samengevat kan worden gesteld dat het CIZ steeds beter en met steeds betere methoden nagaat of de kwaliteit van de indicatiebesluiten voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Niettemin blijft overeind, dat er principieel sprake is, blijft en moet zijn van een discretionaire bevoegdheid van een indicatieorgaan/-steller om op grond van zijn specifieke deskundigheid en kennis genomen hebbend van de (medische) informatie - in afwijking van regels en procedures - anders te besluiten. Een terechte constatering van de Algemene Rekenkamer is dat niet is geregeld dat ik periodiek op de hoogte wordt gebracht van het interne kwaliteitsonderzoek door het CIZ. Hier zal met ingang van 2013, door middel van een daartoe in de subsidiebeschikking op te stellen voorwaarde worden voorzien.

Het vorenstaande laat onverlet dat er weldegelijk toezicht op het CIZ is en impliceert derhalve helemaal niet dat er geen garantie is dat de burger krijgt waar hij recht op heeft. Ik ben het met die gevolgtrekking in de geconstateerde onvolkomenheid niet eens.

Zoals de Algemene Rekenkamer terecht constateert hebben het CIZ en ik op tal van niveaus waarborgen voor een rechtmatige en doelmatige uitvoering van de toegang tot de AWBZ geregeld. In het kort komt dat tot uiting in het volgende.

- Op cliënt niveau wordt daaraan inhoud gegeven door de mogelijkheid van bezwaar en beroep tegen het indicatiebesluit als een verzekerde van mening is dat niet het juiste besluit is genomen. Op basis daarvan kan hij of zij mogelijk niet de door een verzekerde gewenste zorg gaan ontvangen. Die weg staat uitsluitend open voor de verzekerden;

- Het College voor Zorgverzekeringen houdt toezicht op de toepassing van het Besluit zorgaanspraken AWBZ, waarin de aanspraken zijn vastgelegd. Via zijn adviestaak bij bezwarenprocedures is het CvZ betrokken bij de kwaliteit van de indicatiestelling;
- Het CIZ zelf (als beheerder van de individuele persoonsgegevens) is gefaciliteerd om op geaggregeerd niveau naar de specificaties van de minister uitvoerig te rapporteren over de kwaliteit en de outcome van de indicatiestelling (uniformiteit, doorlooptijd, interne benchmark etc.);
- Op grond van onderzoek wordt gerapporteerd over de ontwikkelingen in de indicatiestelling;
- Onderzoek leidt ook tot inzicht in de organisatie, de werkwijze en de effecten van de indicatiestelling en met name de kwaliteit van het indicatiestellingproces, de kwaliteit van de organisatie en de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de uitvoerenden. Die vormen mede de basis voor de beleidsregels waarmee de minister sturing geeft aan die aspecten van de indicatiestelling voor de AWBZ;
- Op grond van onderzoek wordt vastgesteld of geïndiceerde cliënten in algemene zin de juiste zorg ontvangen. Tevens worden de ontwikkelingen in de kosten van de zorg onderzocht. Daarbij wordt ook betrokken de aansluiting tussen domeinen (Zvw, WMO), de werking van het stelsel als geheel en de gevolgen van beleids- en demografische ontwikkelingen;
- De leden van de Raad van Toezicht van het CIZ worden benoemd door de staatssecretaris van VWS.

43

Gegevensaanlevering eigenbijdragen regelingen

Ik heb kennis genomen van het door de Algemene Rekenkamer geconstateerde aandachtspunt dat betrekking heeft op de gegevensaanlevering bij ketenpartijen aan het CAK voor de vaststelling en oplegging en inning van de Eigen Bijdrage voor intramurale zorg.

Hierbij merk ik op dat het geconstateerde aandachtspunt uitsluitend betrekking heeft op de eigen bijdrage voor intramurale zorg. Het CAK is tevens verantwoordelijk voor de:

- eigen bijdrage in het kader van de extramurale zorg in de AWBZ;
- eigen bijdrage in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo);
- uitvoering van de wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en gehandicapten
- uitvoering van de compensatieregeling van het eigen risico (CER) en
- bevoorschotting van AWBZ-erkende zorgaanbieders.

Normoverschrijding gegevensaanlevering

De Algemene Rekenkamer geeft aan dat het gaat om gegevens die door zorgaanbieders en zorgkantoren worden aangeleverd. Dit is onjuist. Bij een nieuwe klant is de norm voor het verzenden van de eerste factuur 30 dagen na aanvang zorg. Deze norm is scherp (mogelijk zelfs te scherp).

In de praktijk krijgt een nieuwe klant binnen gemiddeld 17 dagen (2011) een kennisgeving van het CAK toegestuurd. Klanten kunnen dan al met een rekentool op de CAK-website ter indicatie een berekening maken van de Eigen bijdrage.

Vervolgens worden door het CAK bij diverse ketenpartijen (bijv. UWV, Belastingdienst) de nodige gegevens opgevraagd en wordt de bijdrage door het CAK berekend. De werkprocessen zijn sequentieel; met name in de fase voor aanmelding door de zorgaanbieder (via het zorgkantoor) kan efficiencywinst worden behaald door parallel te werken. Bekeken wordt of dit mogelijk is.

In de instellingswet van het CAK (wijziging van de AWBZ) heb ik sanctiemogelijkheden gecreëerd om ketenpartijen aan te kunnen spreken indien de kwaliteit van de gegevensaanlevering bij een partij structureel te wensen overlaat.

Effectiviteit van de Stuurgroep Ketenoverleg

De Algemene Rekenkamer constateert dat de Stuurgroep Ketenoverleg CAK sinds juni 2010 niet meer bijeen is geweest en legt een verband met de normoverschrijding bij de gegevensaanlevering bij de Eigen Bijdragen. De Algemene Rekenkamer komt echter mijn inziens ten onrechte tot de conclusie dat de effectiviteit van de Stuurgroep Ketenoverleg beperkt is gebleven. De Stuurgroep Ketenoverleg beperkte zich niet uitsluitend tot de tijdigheid van de gegevensaanlevering. Tijdens de Stuurgroep Ketenoverleg zijn diverse andere ketenproblemen opgepakt en opgelost. Daarom verdient de conclusie van de Algemene Rekenkamer nuancering.

Vervolg op de Stuurgroep Ketenoverleg

De Algemene Rekenkamer beveelt mij aan om samen met het CAK in gesprek te blijven met de ketenpartijen om ook aan de voorkant te stimuleren dat gegevens tijdig, juist en volledig aangeleverd worden. Ik ondersteun de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer. Gebleken is dat na juni 2010 vanuit de verschillende ketenpartijen minder behoefte bleek aan dit overleg. Daarom hebben VWS en het CAK in 2011 bekeken hoe de huidige opzet van de Stuurgroep Ketenoverleg kan worden herzien en deze in aangepaste vorm te herstarten om zodoende tot een optimaal presterende keten te komen.

De Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg).

Voorts beveelt de Algemene Rekenkamer mij aan om in 2012 tot een structurele werkwijze te komen om de rechtmatigheid van de Wtcg vast te kunnen stellen.

De ervaring van de steekproef over de uitgaven in 2010 heb ik mee willen wegen bij de keuze voor de structurele oplossing. Ik heb er voor gekozen om de rechtmatigheid van de Wtcg ook in de toekomst middels een steekproef te laten verlopen. De voorbereiding voor de aanbesteding zijn reeds begonnen en de wettelijke verankering van deze werkwijze zal nog voor de zomer zijn geregeld.

De bedrijfsvoering

Ik ben verheugd te lezen dat de Algemene Rekenkamer constateert dat VWS er duidelijk werk van gemaakt heeft om de bedrijfsvoering in 2011 te verbeteren. Voor alle onvolkomenheden die u in voorgaande jaren heeft geconstateerd, zijn in 2011 goede verbeterplannen opgesteld. Ik ben voornemens de ingezette verbetering voort te zetten.

Op een aantal bedrijfsvoeringonderwerpen wil ik in deze brief nog specifiek reageren.

Inkoopbeheer RIVM

Over het belang van tijdige spendanalyses verschil ik niet van mening met de Algemene Rekenkamer; daar doen technische uitvoeringsproblemen niets aan af. Ook het nut en de noodzaak van een volledig contractenregister worden door mij gedeeld. Het RIVM heeft er omwille van operationele doelmatigheid voor gekozen om hiervoor twee complementaire systemen te gebruiken (eenmalige versus meerjarige/periodieke contracten). Het integreren van beide draagt naar mijn oordeel niet bij aan de verbetering van het inkoopbeheer bij RIVM.

Naar aanleiding van eerder gesignaleerde risico's en uw aanbeveling in het rapport over het inkoopbeheer van het RIVM zal ik in 2012 in overleg met de RAD bezien of een eventuele verbetering van de interne controle, ten opzichte van de reeds in het inkoopproces vervatte beheermaatregelen, een toegevoegde waarde kan hebben en doelmatig kan worden uitgevoerd. Over de uitkomsten daarvan zal ik in het kader van het jaarverslag 2012 rapporteren.

Subsidiebeheer

46

Ik zal de in gang gezette verbetering van het subsidiebeheer continueren. In 2012 werkt VWS met een nieuwe interne normatiek, waarmee VWS eerder en beter kan bijsturen op de belangrijkste risico's in het beheer.

VWS heeft het verbeterplan in 2011 uitgevoerd, en zal in 2012 de in gang gezette verbeteracties continueren. Hiermee zal het beheer naar verwachting verder verbeteren. In 2012 zal gewerkt worden met de nieuwe normatiek, waarmee VWS effectief kan bijsturen op de risico's. Aan de aspecten volledigheid en inzichtelijkheid van subsidiedossiers zal VWS ook in 2012 aandacht besteden.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging heeft ook in 2012 de aandacht van VWS. De nadruk ligt dan op de werking van de beheermaatregelen. Met de komst van het Bureau integrale veiligheid binnen het kerndepartement wordt de in de afgelopen twee jaar projectmatig opgebouwde expertise ondergebracht in de staande organisatie. Hetgeen er toe zal leiden dat er niet opnieuw een gat in het beheer van de informatiebeveiliging ontstaat. In 2012 is RIVM voornemens haar PDCA-cyclus²⁷ op informatiebeveiliging te sluiten. Hiervoor zijn concrete acties benoemd. De voor het CBG benodigde verzwaring van de informatiebeveiligingsmaatregelen zijn gedefinieerd. Implementatie is in Q2 2012 afgerond.

Vertrouwensfunctie

VWS herkent zich niet in het aantal medewerkers van 34 waarvan de organisatie niet zou weten of deze wel of niet zijn gescreend. Het is correct dat sommige personen die een vertrouwensfunctie vervullen, niet of nog niet zijn gescreend. Voor een aantal geldt dat zij, ten tijde van het inwerkingtreden van de Wet op de Veiligheidsonderzoeken (WVO), destijds onder de overgangsregeling vielen (zie artikel 15 en 16 WVO). Sommige functies kunnen – vanwege de veranderende werkzaamheden – niet meer worden beschouwd als een vertrouwensfunctie. Een aantal functies is opgeheven vanwege reorganisaties en/of uitbesteding van de werkzaamheden. De Algemene Rekenkamer heeft, naar mijn mening ten onrechte – deze personen meegerekend bij het aantal van 34. Dat geeft een onjuist beeld.

Met de Algemene Rekenkamer is VWS van mening dat het proces rond de vertrouwensfuncties verbetering behoeft. Zo is er geen centraal en actueel overzicht van personen die een vertrouwensfunctie vervullen,

---

²⁷ Plan, Do, Check, Act-cyclus

waardoor de Compliance Officer/Beveiligingsambtenaar geen goed toezicht kan houden op de naleving van de WVO.

47

Dit onderwerp is één van de speerpunten van het Beveiligingsberaad Bedrijfsvoering en het Strategisch Beveiligingsberaad van VWS.”

Financiële informatie

Single information Single audit (SiSa)

De Algemene Rekenkamer heeft in verband met de teleurstellende uitkomst van de single review 2011 geconcludeerd "... dat het systeem van de single audit onvoldoende functioneert". In verband met deze conclusie stelt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in overleg met haar collega van Financiën een plan van aanpak op ter verbetering van SiSa. Overigens zijn al enkele maatregelen genomen. In het plan van aanpak wordt van alle betrokken partijen (departementen, medeoverheden en accountants) een krachtige inzet gevraagd om SiSa meer robuust te maken. De eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de genoemde partijen blijven onverlet, maar worden in een samenhangend kader geplaatst om meerwaarde te bereiken en de kracht van SiSa beter te benutten.”

5.2 Nawoord Algemene Rekenkamer

Beleidsinformatie

Wanneer de informatie niet in het jaarverslag staat maar wel buiten de begrotingscyclus aan de Tweede Kamer is aangeboden, wordt daar in het jaarverslag slechts incidenteel naar verwezen. Omdat de Tweede Kamer decharge verleent op basis van het jaarverslag, zou het goed zijn als de minister consequent naar deze documenten zou verwijzen. Dan biedt het jaarverslag een completer beeld van het gevoerde beleid.

Het is goed dat de minister bij de tweede evaluatie zal bekijken in hoeverre de participatie van burgers door haar beleid wordt vergroot. De participatie-indexcijfers, zoals ze nu gepresenteerd worden in het jaarverslag, zeggen alleen iets over de ontwikkeling van de participatie van mensen met een lichamelijke beperking ten opzichte van 2006. De cijfers bieden geen inzicht in de mate waarin mensen met een beperking genoeg (kunnen) participeren. Om hier beter zicht op te krijgen is volgens ons een vergelijking tussen de werkelijke en gewenste participatie van de doelgroep relevant, evenals een vergelijking met de participatie van de algemene bevolking.

Wij bevelen de minister aan om, waar mogelijk, afspraken met organisaties te maken over het moment van opleveren van relevante informatie over het beleid van de minister. De consequentie van het niet tijdig beschikbaar komen van de informatie is immers dat het jaarverslag op verschillende punten een verouderd beeld geeft.

Naar aanleiding van de reactie van de minister hebben wij in onze rapporttekst over maatschappelijke ondersteuning het begrip toegankelijkheid nader toegelicht.

Bedrijfsvoering

Het CIZ heeft een onafhankelijke positie. Het CIZ valt desondanks onder de ministeriële verantwoordelijkheid van de minister van VWS, en is uit dien hoofde vergelijkbaar met andere onafhankelijke instellingen die onder ministeriële verantwoordelijkheid vallen.

Wij hanteren ook bij zulke instellingen het uitgangspunt dat de minister altijd aan de Tweede Kamer verantwoording moet kunnen afleggen over de uitvoering van publieke taken en de besteding van publieke middelen. Het verticale toezicht door of namens de minister dient het doel van het waarmaken van deze ministeriële verantwoordelijkheid. Wij zijn ons bewust van de waarde van interne systemen van kwaliteitszorg en van intern toezicht. Wij willen de minister erop wijzen dat er pas sprake is van voldoende verticaal toezicht als de minister zich periodiek op de hoogte stelt van de werking en de uitkomsten van het interne kwaliteitsonderzoek van het CIZ en zo nodig maatregelen neemt. Wij zijn blij dat de minister dit in de eerstvolgende subsidiebeschikking zal effectueren.

De minister geeft aan dat zij zich niet herkent in onze bevinding omtrent het aantal medewerkers van 34 van wie de organisatie niet zou weten of deze wel of niet zijn gescreend. Een aantal functies is – zo geeft zij aan – geen vertrouwensfunctie meer. Wij wijzen erop dat wij ons onderzoek hebben uitgevoerd onder medewerkers die volgens de administratie van het ministerie werkzaam zijn in een vertrouwensfunctie en derhalve gescreend dienen te zijn. Wij constateren dat het ministerie geen sluitende administratie heeft ingericht en geen goed toezicht kan houden op het proces.

Overigens waarderen wij het voornemen van de minister om het proces rond de vertrouwensfuncties te verbeteren en dit te benoemen als een speerpunt van het Beveiligingsberaad Bedrijfsvoering en het Strategisch Beveiligingsberaad van VWS.

Audit Actielijst

49

De Audit Actielijst (AAL) laat zien op welke punten wij vinden dat het Ministerie van VWS actie moet ondernemen. In de lijst staan de onvolkomenheden die wij hebben geconstateerd, onze aanbevelingen daarbij en de maatregelen die de minister heeft aangekondigd.

Eerste jaar constatering, artikel en bedrag	Stand van zaken en conclusie	Aanbeveling	Toezegging minister	Meer informatie
1. Subsidiebeheer cluster SG/pSG				
1999 Artikelen 42, 98 Circa € 0,3 miljoen	<p>Met het verscherpt toezicht is het aantal termijnoverschrijdingen fors gedaald t.o.v. 2010.</p> <p>In 2011 zijn nog veel fouten gemaakt in het subsidiebeheer met name ten aanzien van de onvolledigheid van de subsidiedossiers en onvoldoende inzicht in de verleningsaanvragen en verantwoordingsinformatie. Ook constateren wij een lichte toename in het aantal zware tekortkomingen.</p> <p>De interne controlefunctie heeft nog onvoldoende gefunctioneerd, waardoor fouten niet zijn gesignaleerd en gerichte bijsturing tijdens het proces niet mogelijk is geweest.</p>	<p>Versterk de interne controlefunctie, besteed hierbij aandacht aan de juiste uitvoering van de interne controle en de diepgang. Zorg tevens voor een structurele terugkoppeling van de uitkomsten aan de directies zodat op effectieve wijze bijsturing kan plaatsvinden tijdens de uitvoering.</p> <p>Zorg voor een overall analyse van de fouten en risico's welke als input kan dienen voor een verdere verbetering en verduurzaming van het beheer.</p> <p>Blijf investeren in de kennisopbouw van de medewerkers, besteed hierbij gerichte aandacht aan de aspecten uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en specifieke risico's bij subsidieverlening (formuleren beschikkingen, subsidievoorwaarden).</p> <p>Zorg voor continuering van de uitvoering van de maatregelen uit het verbeterplan en de aanvullend hierop getroffen maatregelen.</p>	In 2012 werkt VWS met een nieuwe interne normatiek, waarmee VWS eerder en beter kan bijsturen op de belangrijkste risico's in het beheer.	§ 3.1.1

2. Subsidiebeheer DGV				
1999	Idem als bij Cluster SG/pSG	Idem als bij Cluster SG/pSG	Idem als bij Cluster SG/pSG	§ 3.1.1
Artikelen 41, 42, 45, 46, 98				
Circa € 1.628 miljoen				
3. Subsidiebeheer DGCZ				
1999	Idem als bij Cluster SG/pSG	Idem als bij Cluster SG/pSG	Idem als bij Cluster SG/pSG	§ 3.1.1
Artikelen 42, 43, 98				
Circa € 202 miljoen				
4. Subsidiebeheer DGLZ				
1999	Idem als bij Cluster SG/pSG	Idem als bij Cluster SG/pSG	Idem als bij Cluster SG/pSG	§ 3.1.1
Artikelen 42, 43, 44, 46, 47, 98				
Circa € 355 miljoen				
5. Inkoopbeheer kerndepartement				
2006	Europese aanbestedingsfouten en tekortkomingen in financieel beheer. Interne controle bij inkoopproces onvoldoende.	Voer spendanalyses uit om Europese aanbestedingsfouten te voorkomen. Versterk de interne controle en veranker inkoopbeheer in de diverse overlegvormen van het ministerie in de P&C-cyclus. Hierdoor kunnen fouten eerder worden gesignaleerd en gecorrigeerd. En tevens kan beter geanticipeerd worden op grote inkoopopdrachten. Voer alle deels al in gang gezette maatregelen uit het verbeterplan met voortvarendheid uit.	Uitvoeren verbeterplan.	§ 3.1.2
Diverse artikelen				
€ 161 miljoen				

6. Inkoopbeheer RIVM				
2011	Het inkoopbeheer is niet op orde door ontbreken van spendanalyse, interne controle en volledig contractregister.	Zorg voor tijdige spendanalyse, interne controle en een volledig contractregister.	Bezien of een eventuele verbetering van de interne controle ten opzichte van de reeds in het inkoopproces vervatte beheermaatregelen, een toegevoegde waarde kan hebben en doelmatig kan worden uitgevoerd.	§ 3.1.3
Baten- lastendiensten				
€ 237 miljoen				
7. Informatiebeveiliging kerndeptement				
2009	Ondanks de inzet van het ministerie in 2011, zien wij dat de informatiebeveiligingsplannen van de directies nog niet zijn afgerond. Het ministerie heeft nog geen goed zicht op de kwetsbaarheden van haar informatievoorziening.	Het ministerie gaat in een vervolgproject de risicoanalyses voor informatiesystemen afronden en de beveiligingsmaatregelen implementeren. Daarnaast is ervoor gekozen de werking van beveiligingsmaatregelen bij de directies FEZ en DBV inzichtelijk te maken vanwege het eigenaarschap van kritische systemen. Het projectplan sluit in opzet goed aan op de geconstateerde tekortkomingen. De ondersteunende en coördinerende taken ten aanzien van Informatiebeveiliging en Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) worden ondergebracht bij het in 2012 in te richten Bureau Integrale Veiligheid bij DBV.	In 2012 zal de nadruk liggen op de werking van de beheermaatregelen.	§ 3.1.4
Diverse artikelen				

8. Informatiebeveiliging aCBG				
2009	Verbeteringen zijn noodzakelijk voor het opstellen van beveiligingsplannen en de uitvoering van beveiligingsmaatregelen. Voor het verreweg belangrijkste informatiesysteem van het aCBG is nog geen kwetsbaarheidsanalyse uitgevoerd. Voor de overige systemen van het aCBG, waaronder de kantoorautomatisering en e-mail/netwerken/koppelingen /internet is niet inzichtelijk gemaakt waar het beveiligingsniveau op is gebaseerd en of dit dekkend is.	Stel voor alle systemen actuele risicoanalyses op en maak de werking van de beveiligingsmaatregelen inzichtelijk.	De voor het aCBG benodigde verzwaring van de informatiebeveiligingsmaatregelen zijn gedefinieerd en zullen in het tweede kwartaal van 2012 worden uitgevoerd.	§ 3.1.4
Diverse artikelen				
9. Informatiebeveiliging RIVM				
2009	Wij zien verbetering in de uitvoering van informatiebeveiliging bij het RIVM. Wij constateren echter dat het uitvoeren van risicoanalyses voor informatiesystemen achterblijft en daarmee ook de implementatie van aanvullende beveiligingsmaatregelen. Het RIVM beperkt de beveiligingsrisico's door op centraal niveau technische beveiligingsmaatregelen te organiseren.	Stel voor alle systemen actuele risicoanalyses op en maak de werking van de beveiligingsmaatregelen inzichtelijk. Geef hierbij prioriteit aan de systemen waarvoor verzwarende beveiligingsmaatregelen noodzakelijk zijn.	Het RIVM is voornemens om haar plan-do-check-act-cyclus op informatiebeveiliging sluitend te maken en heeft hiervoor concrete acties benoemd.	§ 3.1.4
Diverse artikelen				

10. Toezicht op kwaliteit indicatiestellingen CIZ				
2011	Toezicht op kwaliteit indicatiestellingen CIZ ontbreekt.	Richt toezicht in op de kwaliteit van de indicatiestellingen CIZ.	Met ingang van 2013 zal de minister zich periodiek op de hoogte laten stellen van het interne kwaliteitsonderzoek door het CIZ. Dit zal als voorwaarde in de subsidiebeschikking worden opgenomen.	§ 3.1.5

Onderzochte prestatie-indicatoren

54

Artikel, OD	Prestatie-indicator
3.2	Percentage van de Nederlandse bevolking dat minimaal twaalf keer per jaar aan sport doet
3.2	Percentage van de Nederlandse bevolking (vanaf 18 jaar) dat inactief is
3.3	Beheerste ontwikkeling bruto schadelast Zorgverzekeringswet (Zvw) (bedragen x € 1 miljard)
3.3	Beheerste ontwikkeling gemiddelde nominale premie Zvw in euro
3.3	Het aantal ziekenhuizen dat op de thema's van het programma "Voorkom schade, werk veilig" participeert of aantoonbaar vergelijkbare initiatieven ontplooit
3.5	Aantal mantelzorgers (x 1 miljoen)
3.5	Percentage vrijwillige inzet van het aantal mensen van 18 jaar en ouder
3.5	Percentage deelname aan Rijksvaccinatieprogramma
3.5	Aantal donoren (exclusief levende donoren)
3.5	Percentage huisartsen dat de CQ-index meet
3.5	Ontwikkeling ketenzorgindicatoren voor diabetes mellitus
3.5	Ontwikkeling ketenzorgindicatoren voor cardiovasculair risicomanagement
3.5	Ontwikkeling ketenzorgindicatoren voor COPD
3.5	Percentage van de Nederlandse bevolking dat lid is van een sportvereniging
3.5	Percentage van de Nederlandse bevolking dat als vrijwilliger in de sport actief is
3.5	Percentage van de bevolking dat (veel) belang aan 5 mei hecht
3.5	Positie van Nederland in de medaillespiegel van de Olympische Zomerspelen
3.5	Positie van Nederland in de medaillespiegel van de Olympische Winterspelen

Overzicht fouten en onzekerheden in de financiële informatie in het jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS

55

Het totale overzicht van fouten en onzekerheden in deze bijlage bestaat uit de volgende tabellen:

A Verplichtingen

B/C Uitgaven + ontvangsten

B Uitgaven

C Ontvangsten

D Baten-lastendiensten

E Saldibalans

F Afgerekende voorschotten

We nemen alleen die tabellen (hierboven vet gedrukt) op over de onderdelen waarin we fouten en/of onzekerheden hebben geconstateerd.

BIJLAGE 1 OVERZICHT FOUTEN EN ONZEKERHEDEN IN DE FINANCIËLE INFORMATIE IN HET JAARVERSLAG 2011 VAN HET MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT (XVI)										
A. Verplichtingen (€ x 1000)										
Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid		Totaal F + O		Tolerantie overschreden?		Onzekerheid over volledigheid
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave
Beleidsartikelen										
41 *	Volksgesondheid	471.231	43	-	175	-	218	-	nee	-
42 *	Gezondheidszorg	9.361.525	549	6.700	-	549	6.700	nee	nee	-
43 *	Landelijke zorg	6.336.705	1.896	-	92	-	1.988	-	nee	-
44 *	Maatschappelijke ondersteuning	176.002	20	-	-	-	20	-	nee	-
45 *	Jeugd	1.527.215	-	-	22.303	-	22.303	-	nee	-
46 *	Sport	115.303	-	-	-	-	-	-	-	-
47 *	Oorlogsgetroffenen en herinnering WO II	371.250	316	-	677	-	993	-	nee	-
Niet-beleidsartikelen										
98 *	Algemeen	456.226	2.726	-	-	-	2.726	-	nee	-
99 *	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal		18.815.457	5.550	6.700	23.247	-	28.797	6.700		
* De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering										
Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden										
Art. nr.	Post.	Fout								
Totaal individuele fouten		-								
Totaal verplichtingen		18.815.457								
Rechtmatigheid										
Procentuele fout		< 0,01%								
Procentuele onzekerheid		< 0,01%								
Deugdelijke weergave										
Procentuele fout		< 0,01%								
Procentuele onzekerheid		0,00%								

B. Uitgaven (€ x 1000)												
Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid		Onzekerheid		Totaal F + O		Tolerantie overschreden?		Onzekerheid over volledigheid	
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave		
Beleidsartikelen												
41 *	Volksgezondheid	633.387	1.234	-	4.932	-	12	6.166	12	nee	nee	-
42 *	Gezondheidszorg	9.134.264	16.702	-	37.137	-	20	53.839	20	nee	nee	-
43 *	Langdurige zorg	6.423.787	388	-	137	-	7	525	7	nee	nee	-
44 *	Maatschappelijke ondersteuning	189.331	20	-	92	-	92	112	92	nee	nee	-
45 *	Jeugd	1.874.533	65	-	1.559	-	-	1.624	-	nee	nee	-
46 *	Sport	99.675	649	-	149	-	7	798	7	nee	nee	-
47 *	Oorlogsgetroffenen en herinnering WO II	360.539	49	-	29	-	47	78	47	nee	nee	-
Niet-beleidsartikelen												
98 *	Algemeen	429.636	3.831	-	1.063	-	104	4.894	104	nee	nee	-
99	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal		19.145.152	22.938	-	45.098	-	289	68.036	289			-
*	De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering											
Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden												
Art. nr.	Post											
	Totaal individuele fouten											
	Totaal uitgaven	19.145.152					0					
	Rechtmatigheid											
	Procentuele fout	< 0,01%										
	Procentuele onzekerheid	< 0,01%										
	Deugdelijke weergave											
	Procentuele fout	0,00%										
	Procentuele onzekerheid	< 0,01%										

D. Baten-lastendiensten (€ x 1000)										
Art. omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave
Agentschap College ter Beoordeling van Geneesmiddelen										
Baten	40.173		580	45	-	115	580	-		-
Bijdrage moederdepartement	178		-	-	-	-	-	-		-
Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg										
Baten	40.204		4.300	-	-	23	4.300	-		-
Bijdrage moederdepartement	35.327		-	-	-	-	-	-		-
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu										
Baten	392.931		1.731	1.383	-	67	1.731	-		-
Bijdrage moederdepartement	160.060		-	-	-	-	-	-		-
Nederlands Vaccin Instituut										
Baten	28.826		644	221	3.500	164	4.144	-		-
Bijdrage moederdepartement	10.053		-	-	-	-	-	-		-
Jeugd zorgPlus-instelling Almata										
Baten	33.767		43	-	-	350	43	-		-
Bijdrage moederdepartement	31.993		-	-	-	-	-	-		-
Jeugd zorgPlus-instelling De Lindenhorst										
Baten	11.473		47	57	-	57	47	-		-
Totaal baten	547.374		7.345	1.706	3.500	776	10.845			-
* De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering										
Totale baten lastendiensten										
Rechtmatigheid	547.374									
Procentuele fout	1,34%									
Procentuele onzekerheid	< 0,01%									
Deugdelijke weergave										
Procentuele fout	< 0,01%									
Procentuele onzekerheid	< 0,01%									

E. Saldbalans (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout		Onzekerheid		Totaal F + O		Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid	
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave			
3	Liquide middelen	-	-	-	-	-	-	-		-	
5	Uitgaven buiten begrotingsverband	1.693	-	-	-	-	-	-		-	
6	Ontvangsten buiten begrotingsverband	13.735	-	-	-	-	-	-		-	
7	Openstaande rechten	-	-	-	-	-	-	-		-	
8	Extra-comptabele vorderingen	69.056	-	-	-	613	-	-		-	
9	Extra-comptabele schulden	-	-	-	-	-	-	-		-	
10	Voorschotten	7.094.264	-	-	-	-	-	-		-	
11	Garantieverplichtingen	829.858	-	-	-	-	-	-		-	
12	Openstaande verplichtingen	4.037.124	-	-	-	-	-	-		-	
13	Deelnemingen	268	-	-	-	-	-	-		-	
	Totaal beoordeeld	12.045.998	-	-	-	613	-	-		-	
	<i>(De tolerantiegrens wordt afgeleid van totaal beoordeeld)</i>										
	Totaal saldbalans	12.045.998									
	Rechtmatigheid										
	Procentuele fout	0,00%									
	Procentuele onzekerheid	0,00%									
	Deugdelijke weergave										
	Procentuele fout	0,00%									
	Procentuele onzekerheid	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								

F. Afgerekende voorschotten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout		Onzekerheid		Totaal F + O		Tolerantie overschreden?		Onzekerheid over volledigheid
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	
	Totaal afgerekende voorschotten 2011	8.691.300	-	-	58.164	-	58.164	-	nee	-	-
	Totaal afgerekende voorschotten	8.691.300	-	-	58.164	-	58.164	-	-	-	-

Afkortingen

62

aCBG	Agentschap College ter Beoordeling van Geneesmiddelen
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
Bao	Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten
BKZ	Budgettair Kader Zorg
BW	Burgerlijk Wetboek
CAK	Centraal Administratiekantoor
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
CW 2001	Comptabiliteitswet 2001
DBC	Diagnosebehandelcombinatie
DBC/DOT	'DBC Op weg naar Transparantie'
FEZ	Financieel Economischer Zaken
FBZ	Financieel Beeld Zorg
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions
M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
NZa	Nederlandse Zorgautoriteit
P&C-cyclus	Planning- en controlcyclus
RAD	Rijksauditedienst
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RWT	Rechtspersoon met een Wettelijke Taak
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
WTZi	Wet toelating zorginstellingen
ZBO	Zelfstandig Bestuursorgaan

Op www.rekenkamer.nl, onder dossier Verantwoordingsdag, staat een verklarende woordenlijst met begrippen die veel voorkomen in de rapporten over ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek.

Literatuur

63

Algemene Rekenkamer (2011). *Uitgavenbeheersing in de zorg*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 060, nr. 2, Den Haag: Sdu.

Algemene Rekenkamer (2012). *Rapport bij het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van VWS (XVI)*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 240 XVI, nr. 2, Den Haag: Sdu.

Beek, W. van, et. al. (2011). *Participatie in beeld. Wie is kwetsbaar en wat belemmert kwetsbare doelgroepen in meedoen?* Den Haag: SGBO/BMC onderzoek.

Breedveld, K. et. al. (2011). *Beleidsdoorlichting Sport*. Hoofdrapport. Den Bosch: W.J.H. Mulier Instituut. Bijlage bij Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 772, nr. 1. Den Haag: Sdu.

Financiën (2009). *Experiment verbetering verantwoording en begroting*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 865, nr. 1. Den Haag: Sdu.

Financiën (2010). *Startnota*. Brief aan de Tweede Kamer van de minister van Financiën. Kenmerk BZ/2010/797. Den Haag: Directie Begrotingszaken.

Klerk, M. de, et. al. (2010). *Op weg met de Wmo*. Evaluatie van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007-2009. Den Haag: SCP. Bijlage bij Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 30 597, nr. 153. Den Haag: Sdu.

Meulenkamp, T. et. al. (2011). *Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen*. Rapportage participatiemonitor 2011. Utrecht: Nivel.

Nationale Ombudsman (2012). *Jaarbrief 2011 aan de directeur bedrijfsvoering van het Centraal Administratie Kantoor*. Kenmerk No 2012//266 U. 20 maart 2012.

Staatsblad (2011). *Wet van 7 november 2011 tot wijziging van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten en enkele andere wetten, in verband met de instelling van het zelfstandig bestuursorgaan CAK*. Jaargang 2011, no. 561. Den Haag.

Tuynman, M. et. al. (2011) *Monitor Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang. Rapportage 2010: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht*. Utrecht: Trimbos-instituut. Bijlage bij Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 620, nr. 21. Den Haag: Sdu.

Veen, v.d. (2011). Motie voorgesteld tijdens het wetgevingsoverleg van 9 juni 2011, Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 710 XVI, nr. 7. Den Haag: Sdu.

VWS (2008). *Herziening Zorgstelsel*. Brief aan de Tweede Kamer van de Staatssecretaris van VWS, 3 oktober 2008. Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 29 689, nr. 224. Den Haag: Sdu.

VWS (2009). *Herziening Zorgstelsel*. Brief aan de Tweede Kamer van de Staatssecretaris van VWS, 7 december 2009. Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 29 689, nr. 281, Den Haag: Sdu.

VWS (2010). *Begroting Ministerie van VWS 2011*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 500 XVI, nr. 1. Den Haag: Sdu.

VWS (2011a). *Begroting Ministerie van VWS 2012, Internetbijlage 2 Moties en toezeggingen*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, nr. 33 000 XVI, nr. 2. www.rijksoverheid.nl

VWS (2011b). *Invoering Diagnose Behandel Combinaties (DBC's)*. Notitie over de verbeteringen van de financiële informatievoorziening cure en care. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 000, nr. 88. Den Haag: Sdu.

VWS (2011c). *Wijziging van de begrotingsstaat van Jeugd en Gezin (XVII) voor het jaar 2011 (wijziging samenhangende met de incidentele suppletoire begrotingen)*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 609 XVII, nr. 2. Den Haag: Sdu.

VWS (2011d). *Toekomstig sportbeleid*. Brief minister met de Beleidsbrief sport. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 30 234, nr. 37. Den Haag: Sdu.

VWS (2012). Jaarverslag 2011 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 240 XVI, nr. 1, Den Haag: Sdu.